DET

KONGELIGE DANSKE

VIDENSKABERNES

SELSKABS

PHILOSOPHISKE OG HISTORISKE

AFHANDLINGER.

FÖRSTE DEEL.

KIÖBENHAVN, 1823.

TRYKT I HARTV. FRID. POPPS BOGTRYKKERIE.

OM

KNUD DEN HELLIGES

MYNTER

TILLIGEMED

EN KORT OVERSIGT AF MYNTERNE UNDER

DE FOREGAAENDE DANSKE KONGER;

SAMT

EN FULDSTÆNDIG FORTEGNELSE AF KNUD DEN HELLIGES

MYNTER, OPLYSTE VED KOBBERE.

VED

DR. PH. *CHRISTIAN RAMUS,*

RIDDER AF DANNEBROGEN, PROFESSOR, DIRECTEUR VED DET KONGELIGE MYNTKABINET, BIBLIOTHEKAR VED DET OFFENTLIGE CLASSENSKE BIBLIOTHEK.

K. *Knud* 4. eller den Hellige var den anden i Ordenen, ſom i Alderen, der af *Svend Estridsens* Sönner regjerede efter hinanden i Dannemark; han var den 6te eller 7de Konge, ſom havde ſlaaet Mynt her, ligeſom man nemlig regner enten *Knud* den Store eller dennes Fader og Formand *Svend Tveskjæg* for den förſte danſke Numismatiſke Konge. *Knuds* Regjering i Danmark var ikke lang; ikkuns fra 1080–86; men den indfaldt paa en Tid, ſom ſynes at have været hældig for Landet, og hvor lige indtil det ſtore Oprör, ſom endte denne Konges Liv, ſaavel indvortes og udvortes Roelighed ſom en almindelig Velſtand herſkede. Agerdyrkning og Qvægavl vare ſom nu, og Fiſkerie uden Tvivl mere end nu Landets fornemſte Næringsveje; og paa ſaavel Udövelſen af diſſe ſom paa Handel med Produkterne heraf, der ene ved Fred i Landet og ved Sikkerhed for Fjenders og Röveres Overfald betingedes, beroede Landets Velſtand. Men for Krige imellem ſig indbyrdes ſynes Landene i Norden at have været frie, ſiden *Svend Estridsen* og *Harald Hardraade* ſluttede Fred med hinanden 1064; og endnu mere, da denne Fred efter den ſidſtes Död fornyedes og bekræftedes med hans Sönner *Oluf* og *Magnus* 1067; af

hvilke den förſte endog ægtede den danſke Konges Datter. *Svend Estridsens* to foretagne Tog til England i Aarene 1069 og 75. opnaaede vel ikke deres Henſigt, at tilbagevinde dette Rige, men ſaavel ſaadanne Tog ſelv, ſom Udruſtningerne til ſamme, naar de ikke vare ledſagede af fjendtlige Overfald i Landet, eller af Fjendernes Plyndringer paa Söen, vare i de Tider neppe forbundne med ſtore Bekoſtninger; overalt have nok diſſe Toge paa England ved de Plyndringer der i Landet, ſom dermed vare forbundne, maaſkee og ved de Midler, ſom derved ſtundom anvendtes for at blive diſſe beſværlige Gjeſter qvit, været for Landet mere indbringende, end til Tab for ſamme. Det meſte hvad ved ſaadanne Foretagender tabtes, var nok Menneſker; men hvorpaa diſſe Lande i de Tider ſynes at have havt mere Overflödighed end Mangel. De Vendiſke Folkeſlags Overfald paa de danſke Lande havde K. *Magnus's* ſtore Sejer over diſſe Horder i Aaret 1043. for en Tidlang ſtandſet; og *Svend Estridsens* Aarvaagenhed imod diſſes Söeröverier, iſær dennes Söns, vores *Knuds*, beſtandige Söetoge og Færſel paa Havet til ſaavel at tugte diſſe, ſom iſær de öſtligere Söerövere, Letterne, Semberne og Kuronerne, ſaavel under hans Faders ſom ogſaa under hans Broders *Harald Heins* Regjering, gjorde Farten paa Havet ſikker, og befriede Landet fra Overfald af diſſe raae og gruſomme Rövere. Det er derfor intet Under, at Kong *Knud*, ſom allerede under de forrige Regjeringer havde ſkaffet Landet diſſe Fordele, tiltraadte med almindelig Bifald og Yndeſt ſin Regjering, og at han forefandt Landet i temmelig almindelig Flor og Velſtand; rimeligt er det endogſaa, at han ved ſine Söetoge, on paa de Tider ikke ufordeel-

agtig Næringskilde, kan have erhvervet ſig ſelv betydelige Rigdomme. Han kunde derfor vel ogſaa, ſom der fortælles om ham, ſaavel före et for de Tider glimrende Hof og holde mange Hoffolk, af hvilke vel iſær Forſörgelſen af hans mange Brödre, ſom det hedder, at han for det meſte holdt hos ſig, maae have været koſtbar, ſom ogſaa ſin hele Regjering igjennem viſe megen Gavmildhed, ſaavel imod Trængende i Almindelighed ſom mod de Geiſtlige i Beſynderlighed, for hvilke han paa alle Maader, ved at foröge deres Glands og Anſeelſe ved borgerlige Fortrin og deres timelige Fordele ved Gaver og rige Stiftelſer, förgede paa det omhyggeligſte.

Efter alt dette, og da Myntning af egne Penge alt havde været i Brug under flere af de foregaaende Konger, kan man vel vente, at denne Konge vil heri ikke have ſtaaet tilbage, men at under ham en betydelig Mængde Penge vil have været i Gang i diſſe Lande. Et vigtigt Vidnesbyrd herom giver os Fortællingen om den Maade, hvorpaa Kongen ſtraffede den almindelige Opſtand, ſom ſkeete imod ham af hans Flaade ved hans forehavende Tog imod England. Kongen berettes nemlig at have til Straf for denne grove Forbrydelſe paalagt det ſamtlige Mandſkab paa den hele Flaade de haardeſte Böder, og diſſe angives at have udgjort 40 Mk. Penge for enhver Styrmand og 3 Mk. for enhver ſimpel Baadsmand. *Suhm* gjör herover den ikke uſandſynlige Beregning, i det han antager en Beſætning af 50 Mand for hvert Skib, og anſætter 1 Mk. Penge, eſter hvad den ſiges at have gjeldet til *Valdemar Ps* Tid, til 5 gamle danſke Rixdaler, hvilket neppe er for höit anſat, at det hele Beløb af diſſe Böder maae have udgjort en Sum af

647600 Rixd., om hvilken Knytlinga-Saga vidner, at den virkeligen blev betalt i Mynt. Er dette nu rigtigt, kan man med Sandſynlighed ſlutte deraf, at en god Forraad af Penge har været forhaanden i Landet; og lad endog en Deel heraf have været fremmede, og da formodentlig meſt engelſke Penge, ſaa ſkjönnes det dog heraf, at Landet har paa den Tid været rigt og altſaa vel har kunnet have Raad til, at have egne Penge i ikke ringe Mængde.

At Dannemark havde paa denne Tid egne Penge, og i det ringeſte fra *Knud* den Stores Tid havde havt dem, omtvivler nu omſtunder ingen; overblevne Mynter i tilſtrækkelig Mængde beviſe dette. Men hvilke diſſe ere, fra Indförelſen af egne Mynter i Landet indtil *Knud* den Helliges Tid, troe vi det ſaa meget mindre upaſſende her at indföre en Overſigt af, ſom en ſaadan forhen ikke haves, og denne mueligen kan biedrage til at bringe noget mere Lys og Rede i Anordningen og Beſtemmelſen af endeel af diſſe.

Knud den Store, der ſom Enekonge i England fra 1016 til ſin Död 1035 har her ladet ſlaae en ſaa ſtor Mængde Mynter, da han tillige paa denne Tid regjerede i Dannemark, ogſaa af og til, ſkjöndt for det meſte opholdende ſig i England, beſögde dette Rige, kan man ikke tvivle, jo ogſaa vil i ſit Fædrenerige have ladet ſlaae Mynter. Vi troe ogſaa med Sikkerhed at kunne fremviſe heraf, ſom virkelig ere ſlagne hos os. Men Spörgsmaal er, om Landet ikke för ham havde egne Mynter, eller om hans Mynter bör at anſees for vores ældſte hos os ſelv ſlagne Mynter. Adſkillige af vores ældre Skribentere, *Bartholin* den Yngre, *Bircherod* og *Mulenius* have

troet det förſte, og ifölge de gamle Hiſtorieſkriveres Efterretninger om Mynts og Penges tidlige Brug her i Norden antaget, at för *Knud* den Stores Tid og ſelv för Chriſtendommen havde Mynter, iſær mindre og af Kobber, været ſlagne her i Landet. Ogſaa *Suhm* i Fortalen til det danſke Myntværk ſees at hælde til denne Mening. De have da holdet for, at vel adſkillige af vores endnu overblevne Mynter, dels de mindre Bracteater, dels de ringere og grovere med enkelte Bogſtaver eller ſimple Tegn og Figurer forſynede Kobbermynter hertil kunde henregnes. Andre derimod af vores ældre Skribentere, den ældre *Bartholin*, *Sperling* og *Lauerentzen* have ikke vovet at tillægge diſſe Myntſtykker en ſaa höi Alderdom eller at före dem ud over *Knud* den Stores Tidsalder; og da det nu nok ogſaa kan anſees for at være med gyldige Grunde beviſt, at Bracteaternes Oprindelſe i Almindelighed neppe naaer til *Knud* den Store, og at deres Brug i Norden förſt ſenere er bleven antagen*); og da de omtalte ſmaae og grove Kobbermynter ved deres Lighed med andre Mynter, hvis Alder er bekjendt, dels ogſaa ved andre Kjendemærker let röbe en ſildigere Oprindelſe, bliver neppe nogen Grund tilbage, hvad man ogſaa vil troe eller ikke troe om egne Mynters Tilværelſe i Landet i Hedenſkabets Tider, til at antage andet, end at af ſaadanne i det ringeſte ingen mere er tilovers, og at af diſſe, hvad ogſaa nok er den ſædvanligſte Mening, ingen ældre findes, end af *Knud* den Store.

*) See: Afhandling om Bracteaterne og om diſſes foregivne Oprindelſe fra Norden, i Skandinav. Litteratur. Selſk. Skrifter 1803. S. 117.

Dog en Mynt udgives endnu for at ſkulle kunne gjöre *Knud* denne Ære ſtridig og tilvende hans Fader K. *Svend Tveskjeg* ſamme; og denne Mynt, hvis den virkelig er ſaadan, ſom den foregives at være, og er ægte og gammel, kunde i det ringeſte vel med nogen Grund gjöre Paaſtand herpaa. Den findes udgivet i Myntværket under No. 85 iblandt *Svend Estridsens* Mynter, men i Anmærkningerne, ſom ere forudſkikkede Tillægget til dette Værk, ligeſom det ogſaa ſkeer i *Suhms* Hiſtorie af Dannemark III. S. 424. tillægges den beſtemt *Svend Tveskjeg*. Den ſiges i Myntværket at være tagen fra *Lauerentzen Museum regium*, men findes hverken i den Kongelige Myntſamling eller vides foreſten at være, eller nogenſinde at have været i Dannemark. *Keder* i ſin Afhandling: *Numi aliquot ex argento præstantissimi etc. Lipsiæ* 1706. 4to, har ligeledes udgivet denne efter et Exemplar i det Kongel. Svenſke Antiqvitets-Archiv; og dette er uden Tvivl det eneſte, ſom er til, hvis det endnu haves der, af denne berömte Mynt. *Keder* udgav tilligemed ſamme adſkillige andre, ſom han tillægger K. *Oluf Skötkonung* i Sverrig; og da denne med diſſe er paa Indſkrifterne nær paa det fuldkomneſte overeensſtemmende, er det naturligt, at han tillagde ſamme den med hin Konge ſamtidige Regent i Dannemark; hvortil forreſten ogſaa Myntens Udſeende og Beſkaffenhed, ſom er aldeles lig adſkillige af den Engelſke K. *Æthelreds* Mynter, kunde lede ham. Han maatte endnu mere beſtyrkes i denne Mening, da han ſnart efter fandt endnu en anden hine igjen ganſke lig Mynt, hvilke alle tilſammen endog vare af en Myntmeſter, *Godvine;* og hvilken ſidſte han uden ringeſte Tvivlsmaal troede ſig berettiget at

tillægge den paa ſamme Tid i Norge regjerende Kong *Oluf den Hellige**). Men allerede dette ſaa höiſt ufædvanlige Særſyn, at af tre paa en Tid i tre forſkjellige Riger herſkende Konger ſkulde findes fra ſaa gamle Tider tre hinanden ſaa fuldkommen lige og af ſamme Myntmeſter forfærdigede Mynter, maae opvække grundet Mistanke imod den rigtige Sammenhæng med denne Sag; allerhelſt de to Stykker af diſſe ere aldeles enkelte, og det ſidſte, ſom *Keder* ſelv beſad, nu ikke mere vides, hvor befinder ſig.

Overensſtemmelſen af diſſe Mynter med hinanden gjör det uden Tvivl nödvendigt, at underkaſte dem tilſammen en og ſamme Skjebne, ſaa at de, ſaa at ſige, maae ſtaae og falde med hinanden; i det ringeſte i Henſeende til den dem hidtil givne Udlægning. Men ſom allerede den bekjendte Forfatter af: *Beskrifning öfver Svenska Mynt- og Skåde-Penningar*, Cancellieråd *Berch* har opvakt Tvivl mod Rigtigheden af Forklaringen ved hine den Svenſke *Oluf Skötkonnung* tillagte Mynter, og yttret, at diſſe turde vel ſnarere være Engelſke end Svenſke, ſaa har nylig en anden ſvenſk Lærd, *Hallenberg*, i Skriftet: *Anmärkningar öfver första Delan af* S. *Lagerbrings Svearikes Historia. Stockholm* 1819. 8. med, ſom mig ſynes,

*) *S. Kederi: Numus aureus Othinum exhibens* &c. Lips. 1722. p. 71. og Afbildning af Mynten i Myntværket paa Tab. XXVIII. n. I. iblandt Norſke Mynter. Underligt ellers, at man ikke ſnarere har tilegnet *Oluf Trygvesen* denne Mynt, hvis Regjeringstid bedre falder ſammen med de to andre Konger; da *Oluf d. Hellige* dog nok förſt kom til Regjeringen et Aar efter *Svend Tveskjegs* Död.

meget gyldige Grunde godtgjort, at fornævnte Mynter ikke tilhöre nogen ſvenſk *Oluf*, men aldeles ere at tillægge nogen engelſk, ſkotſk eller irlandſk Konge af dette Navn; hvorefter da ſikkert ogſaa den formentlige Ret, ſom enten Norges *Oluf den Hellige* eller Danmarks *Svend Tveskjeg* kunde have til fornævnte med hine ſaa aldeles overensſtemmende Mynter, maae bortfalde. Vi troe ſaaledes, at have al rimelig Anledning til at antage, at diſſe paa *Keders* Vidnesbyrd hidtil allene hvilende Mynter af den danſke *Svend* og den norſke *Oluf* enten ere falſke og eftergjorte, hvad i Sverrig, hvor den ſamme *Keder* ſelv*) ſaa meget klager over det Uvæſen, ſom hermed drives i dette Land, ikke kan være paafaldende, eller at de ere urigtig læſte og beſkrevne, eller endelig, hvis ingen af Delene maatte være Faldet, at de dog bör anderledes forklares og maae beſtemmes efter de ſamme Regler, ſom det med de foregivne K. *Oluf Skötkonnings* Mynter er ſkeet af *Hallenberg*, og at de följelig ligeſom diſſe blive at tillægge ikke nogen danſk eller norſk, men engelſke, ſkotſke eller irſke Konger.

At af *Knud den Store* ere Mynter tilovers i Overflödighed, er en bekjendt Sag; den nye Fortegnelſe over diſſe af den kongelige og af private Samlinger her hos os vil levere deraf et Antal af over 200 forſkjellige Stykker; ikke heller tage vi i Betænkning at henföre diſſe Mynter til os, ſkjöndt det er viſt, at de allerfleſte af diſſe ere ſlagne i England, da *Knud* paa engang regjerede baade der og i Dannemark. *Knuds* en-

*) See Afhandl. *Runæ in numis veterstis diu quæsitæ* &c. Lips. 1704. p. 3. sequ.

gelſke Mynter röbe lettelig de paa dem angivne engelſke Mynt-ſteder, hvis Antal i nysnævnte Fortegnelſe vil ſtige til omtrent 40; ligeſom ogſaa tildeels de Engelſke Myntmeſteres Navne, hvoraf paa ſamme Sted ville forekomme omtrent 100 forſkjellige. Denne Mængde af Myntſteder og Myntmeſtere forklares let af Æthelreds Love om denne Sag, hvori bydes: at der ſkulle være tre Myntmeſtere i hver anſeelig Havn, og een i hver en anden, og de have deres Underarbeidere under ovenmeldte Straf — at miſte Haanden eller, efter Omſtændighederne, Livet — hvis de ei ſlaae reen og vægtig Mynt*). Men denne Myntmeſterne og deres Underarbeidere paalagte Anſvarlighed kan tillige med Grund anſees ſom Anledning til, at diſſes Navne ſaavelſom Myntſtedernes paa Mynterne altid blive anförte. Forreſten tjene diſſe Navne i de Kongers Mynter, hvorpaa de forekomme, til et beqvemt Middel ved den ſpeciellere Anordning i deres Mynter. At imidlertid *Knud den Store*, foruden ſine mange engelſke Mynter, ogſaa i Danmark har ladet ſlaae Mynter, og at af diſſe endnu ere tilovers og ere bekjendte, troe vi at være ſikkert; men at de ere faa og tildeels vanſkelige at kjende og fra *Knuds* engelſke Mynter at adſkille, vil ved följgende Bemærkninger findes forklarligt: *Knud* opholdt ſig fra den Tid, han igjen efter *Æthelreds* Död havde ſat ſig faſt paa Englands Throne A. 1016. og i ſamme Aar ved K. *Edmunds* Död var bleven Enekonge der, faſt den meſte Tid han regjerede, i England. Ikkuns ved enkelte Beſög var han

*) Suhms Hiſtorie af Dannemark III. S. 348.

denne hele Tid igjennem i Dannemark; eengang nemlig i Aaret 1019; oftere vel i Aarene 1025–29; men da meeſt, deels for at bringe Landet igjen i Roelighed, ſom hans Sön *Harthe-Knud* enten ved egenmægtig at tiltage ſig Kongenavnet, eller dog ved at overſkride den ham til Rigets Beſtyrelſe overdragne Fuldmagt, ſynes at have forſtyrret, deels for at ende Krigen med Norge, og at underkaſte ſig dette Rige; ogſaa gjorde han i diſſe Aar ſin berömte Romerreiſe. Fra 1029 indtil ſin Död 1035. var *Knud* beſtandig igjen i England. At i Danmark til denne Tid ikke egentlig har været Mangel paa Penge, kan formodes af den ſtore Mængde heraf, ſom baade under den forrige og under denne Regjering blev fra England hertil indbragt, deels ved Plyndringer, deels ved den engelſke Skat, *Danegeld* kaldet, deels ved *Knuds* Beſög i Landet og andre Foranſtaltninger til dets Fordeel. Heller ikke kan endnu Brugen af Penge, ſom ſaadanne, have været meget almindelig i Danmark, da ſaavel Skatte ſom Böder endnu altid findes anſatte i Varer; ſkjöndt diſſe dog vel ogſaa undertiden bleve afgjorte med Sölv og Penge. Imidlertid kan man ikke undre ſig, at *Knud*, ſom ved andre baade geiſtlige og verdslige Foranſtaltninger ſögde at forplante de Engelſkes Fortrin i Cultur og Kundſkaber paa ſin Fædrenegrund, ogſaa har önſket og gjort Forſög paa at indföre Myntning af egne Penge i Danmark; og vi ſkulde finde det mere beſynderligt, om han, ſom ſlog ſaa mange Penge i England, havde forſömt dette, og havde til ſin Sön, *Harthe-Knud*, om hvem det ikke er tvivlſomt, at Penge her i Landet ere ſlagne, overladt denne Ære. Men da diſſe förſte Mynter i Danmark höiſt rimeligen ere blevne forfærdigede af

engelſke Myntmeſtere og i Efterligning af engelſke Mynter, og det tilfældigviis traf ſig, at til förſte Myntſted i Landet valgtes en Stad, hvis Navn var det ſamme, ſom den meeſt ſædvanlige Myntſtads i England, Lund og London, der begge paa de Tider ſkreves paa eens Maade, bliver Vanſkeligheden i at adſkille diſſe Mynter fra hinanden derved ſaa meget ſtörre. Vi troe imidlertid at kunne med god Grund for *Knuds* danſke Mynter antage följende:

1) *Adv.* CNVT REX DENORVM A. Kongens Bryſtbillede, paa Hovedet en Hjelm beſat med Liljer, i en buet Indfatning.

Rev. Indſkriften noget utydelig, men ſynes at kunne udtydes: OLVN ON LVNDEN. Paa Midten: et lidet Kors.

Myntværket Tab. II. n. 30., hvor dog urigtig læſes DANORVM for DENORVM.

2 *Adv.* CNVT REX DENOR. Bryſtbillede med en takket Krone i en rund Indfatning.

Rev. Indſkriften utydelig, hvoraf dog Begyndelſen kjendelig: GODV. eller GODM., det övrige ulæſeligt.

Sammeſteds n. 32. Mynten er ikke i Kab. men er tagen fra de Langebekſke Tegninger, og ſiges der at være fra Aſſeſſor *Brockmann* i Stockholm.

3) *Adv.* CNVT REX ANGLORVM. Bryſtbillede med Hjelm eller Krone med lige opſtaaende Takker og et Baand omkring med nedhængende Flige.

Rev. Indſkriften utydelig, men ſynes at kunne udtydes: GODM· — O LVND. Paa Midten: et lidet Kors.

(I Hr. Canc. R. *Thomsens* Samling).

4) Adv. CNVT REX IN D. Bryſtbillede med en ſtraalet Hjelm uden Indfatning.

Rev. GRIM ON LVND. Et ſtort dobbelt Kors med Halvmaaner paa Enderne.

(Hos Samme).

5) Adv. CNVT REX NRIC. Bryſtbillede med en Hjelm med aabne Straaler uden Indfatning.

Rev. ALFNOÐ ON LVND. Et mindre dobbelt Kors.

(I den kongel. Samling).

Diſſe Mynter ere eller formenes dog ſandſynligen alle at være fra een og ſamme Myntſtad, Lund. De have tilſammen Præg, der ere forſkjellige fra dem paa *Knuds* ſædvanlige engelſke Mynter, og Navne af Myntmeſtere, der alle ere bekjendte nordiſke. Ogſaa det ſlette Præg og iſær det urede og uordentlige i Indſkrifterne ſynes at viſe, at de ikke ere ſlagne i England, og maaſkee ikke engang alle ſkaarne af engelſke Myntmeſtere, men tildeels af danſke, der ved dem kunne være oplærte og endnu ikke have været övede i Kunſten. Kongens Titel i det ringeſte paa de 4 af diſſe Mynter ſynes ogſaa at tyde paa deres Oprindelſe fra Danmark. Han kaldes paa de 2 förſte *Rex Denorum* for *Danorum*, ved en ſædvanlig Brug hos de ældre engelſke Skribentere; paa den förſte tilföyes et A. for at betegne ham tillige ſom Konge i England. Mynten n. 3. angiver vel Kongens Titel: *Rex Anglorum;* men, formedelſt Indſkriftens Lighed paa Rev. med den foregaaende Mynt og Prægets Uovereensſtemmelſe med de övrige engelſke Mynter af denne Konge, ſynes den dog ſnarere at være en danſk end en engelſk Mynt. *Knud* kunde nemlig vel, ogſaa paa en Mynt ſlagen i Danmark, kalde ſig Englands Konge; mueligen

kan det ogſaa ſkyldes Myntſkjærerens Skjödeslöshed eller Magelighed i blindt at efterligne ſit engelſke Mynſter. I al Fald, hvis Mynten ikke er danſk, er den neppe fra nogen af *Knuds* egne engelſke Stater, men er da ſandſynligen ſlagen af en af *Knuds* Vaſaller i det nordlige England eller i Skotland; ligeſom endog Mynter haves med hans Navn ſlagne i Irland, hvor man ellers ikke veed, at han nogentid har havt noget Herredömme *). Ligeſaa kunne maaſkee adſkillige Mynter af denne Konge med ſædvanlige Præg men med ulæſelige og tildeels barbariſke Indſkrifter forklares paa ſamme Maade. Mynten No. 4. har til Titel: REX IN D. ſom ſynes beqvemt at kunne forklares *Rex in Dania;* og No. 5. har *Rex* NRIC, ſom formenes ſandſynligen at kunne læſes: *Rex Norici.* De gamle engelſke Skribentere bruge Ordet *Noricum* for *Norvegia,* og *Norici* for *Norvegi* **), og det er ikke utroeligt, at *Knud* paa nogle af ſine Mynter har kaldet ſig efter dette Rige, og at diſſe maaſkee egentlig vare ſlagne til Brug for dette.

Hvor faa nu end diſſe Stykker af *Knuds* ſamtlige Mynter ere, troe vi dog i dem at have et tilſtrækkeligt Beviis for, at af denne Konge virkelig ere Mynter ſlagne i Danmark.

Harthe-Knud eller *Knud* 3. efterfölger ſin Fader *Knud den Store* 1035 paa den danſke Throne; han bliver derimod förſt tillige Konge i England ved hans Broders, *Harald Ha-*

*) *S. Pinkerton Essay on Medals.* London 1789. T. II. p. 123. og *Suhm* Danmarks Hiſtorie. III. S. 702. følg.

**) *Spelmann Vita Alfredi.* Oxonii 1678. p. II.

refods Död 1050, hvilken Englænderne havde ſom nærværende ved hans Faders Död valgt til deres Konge. Denne ſidſte Konges Mynter har man ſædvanligt medtaget i alle danſke Myntfortegnelſer, og det kan maaſkee undſkyldes dermed, at han var en danſk Prinds, ſom ogſaa vilde have efterfulgt ſin Broder paa den danſke Throne, ligeſom denne efterfulgde ham paa den engelſke, hvis han var bleven den længſtlevende; og man har, da *Harald* dog i England var *Harthe-Knuds* Formand, og her blev ſuccedert af denne, indſkudt hans Mynter imellem *Knud d. Store* og *Harthe-Knud.* Da alligevel *Harald* aldrig var Konge i Danmark, og af ham följelig ikke heller Mynter ere ſlagne hverken i eller for Danmark, ere hans Mynter os i Grunden uvedkommende, og burde uden Tvivl rigtigſt forbigaaes i danſke Myntſamlinger. Da de imidlertid nu engang ogſaa i den kongelige danſke Myntſamling ere indlemmede, anmærke vi kortelig om dem följende: de ere i det væſentlige lige med Faderens Mynter, og have alle paa Adv. Kongens Bryſtbillede med eller uden Scepter i Haanden, og Navn og Titel til Omſkrift; paa Rev. have de enten et dobbelt Kors med Liljer imellem, eller et Kors dannet af fire aflange Skjolde ſamtligen med Myntmeſterens og Myntſtedets Navn til Omſkrift. De ere ſaaledes af to forſkjellige Forme, men i begge fra flere forſkjellige Steder, dog langt fra ikke i den Overflödighed, ſom *Knud d. Stores;* hvorfor og den nys anförte engelſke Skribent *Pinkerton,* ſom anſætter Priſen paa *Knuds* engelſke Mynter fra 5 ſ. til 2 lſt., ſætter diſſes til 2 lſt. overhovedet Stykket.

Harthe-Knud eller *Knud* 3. bliver ſaaledes rigtigſt og ſikkerſt at anſee ſom den anden Konge i Ordenen, af hvem vi

have egne Mynter. Han regjerede i Danmark fra 1035 til ſin Död 1042; men i England ikkun fra 1040–42. Man ſlutter allerede heraf, at han vil have ſlaaet Mynter i begge Riger, og ligeſaa, at Antallet af de fra England, ſkjöndt han der regjerede kortere end i Danmark, dog ved den ſtærkere Gang, hvori Myntningen der var, vil være ligeſaa ſtort, om ikke ſtörre end det af Danſke; og begge Dele bekræfte dé overblevne Mynter. *Harthe-Knuds* engelſke Mynter, og maaſkee ogſaa nogle af hans danſke, ere deri lige de foregaaende Kongers, at de have hans Bryſtbillede med Navn og Titel paa Adv., og et Kors med Omſkrift af Myntmeſterens og Myntſtedets Navn paa Rev., men ſaavel i Billedet og i dettes Beklædning, ſom i Korſets Dannelſe paa Rev. fremviſe de langt flere Forſkjelligheder end Mynterne af de foregaaende Konger. Derimod ere de ikke tilovers fra mange forſkjellige Steder, ikke heller i ſynderlig Mængde, ſaa at deres Pris af den anförte engelſke Skribent anſættes til 8 Lſt. Stykket; de allerfleſte af dem have Staden Lund til Myntſted. Men herved bliver det igjen tvivlſomt, hvilke af diſſe ere fra det engelſke, hvilke fra det ſkaanſke Lund? Höiſt rimeligt bliver dette ſidſte i det ringeſte om de af diſſe, ſom paa Rev. have det ſtore dobbelte Kors og Indſkrift: OVÐENCAR ONL. eller SVMERLED ON. fordi af den följgende danſke Konge, *Magnus*, haves Mynter med aldeles lige eller dog næſten lige Reverſer med diſſe. Den förſt anförte Mynt findes udgivet i Myntværket under No. 2. af denne Konges Mynter, og den dertil ſvarende af Kong *Magnus* paa Tav. XXVIII. under No. 2. af norſke Mynter; den anden Mynt er i Myntværket No. 1, men hvor Indſkriften paa Rev., ſom er

den angivne: SVMERLED ON, ikke er forſtaaet og urigtig er aftegnet; en Mynt af *Magnus* med ſamme Myntmeſters Navn haves i Hr. Canc. R. *Thomsens* Samling her i Byen. Ogſaa Billedets Overeensſtemmelſe paa denne Mynts Adv. med den ovenanförte af *Magnus* ſynes at beviſe dennes Oprindelſe fra det ſkaanſke Lund. Til diſſe *Harthe-Knuds*, ſom vi formene, temmelig ſikkre ſkaanſke Mynter af engelſk Præg, kan endnu med megen Sandſynlighed henföres en af Hr. Canc. *R. Thomsens* Samling, der i Prægene er ganſke lig den i Myntværket No. 1. af denne Konge, men har til Indſkrift paa Rev. OZGOD ON LVND.

Foruden diſſe *Harthe-Knuds* enten engelſke eller dog med engelſke Præg forſynede Mynter, gives endnu nogle andre med nye og beſynderlige Præg, for det meſte med ganſke ulæſelige og barbariſke Indſkrifter; dog have nogle enkelte heraf tydeligt denne Konges Navn, og diſſe lære os da at kjende og beſtemme de övrige. Nogle af diſſe have paa Adv. en rund Figur, der ved, ſom det ſynes, en tilföiet Hals maaſkee ſkal foreſtille en Slange; og paa Rev. et Slags Kors af fire halve Skjolde. Flere af diſſe haves ſaavel i den kongelige, ſom i andre Samlinger, hvoraf een findes aftegnet i Myntværket under No. 261. i förſte Claſſe blandt uviſſe Mynter; men de beſtemmes ved en aldeles lig og höiſt ſjelden Mynt, ſom ikkuns kjendes fra H. E. Hr. Geh. *R. Bülows* Samling, hvorfra den er udgiven i Tillægget under No. 1. i denne Konge, der har paa Adv. Kongens tydelige Navn, og paa Rev. FARÐEIN ON LVND. Andre have til Præg paa Adv. et lidet Kors, paa Rev. et ſtörre Kors paa en Cirkel eller et rundt Skjold, hvoraf

to med ulæſelige Indſkrifter ere aftegnede paa anförte Sted i Myntværket under No. 262. n. 63, men en med læſelige Indſkrifter i Tillægget under No. 2, der paa Adv. har: HARÐE ÆENVT NVN, hvoraf vel det fidſte Ord ikke let forſtaaes, men hvori dog Kongens Navn er tydeligt nok tilkjendegivet; paa Rev. er: ALFRIC ON ALAI. Endelig kjendes endnu en Mynt af denne Konge med et lige befynderligt Præg, nemlig med et Bryſtbillede af ganſke ufædvanlig Form og med Kongens Navn paa Adv., med en liden Ring og to ſmaae Kors ſamt en Indſkrift, hvoraf ikkuns halv utydeligt er tilbage: . . . ON AROCII., paa Rev. Den findes afbildet i *Beckers* Zweyhundert ſeltene Münzen des Mittelalters. Dresden 1813. Pl. II. n. 30; og et ſkjöndt noget afſlidt Exemplar af ſamme Mynt i Hr. Canc. R. *Thomsens* Samling beviſer i det ringeſte dennes Ægthed.

Men diſſe tildeels barbariſke Mynter kunne ikke være ſlagne i England, hvor denne Kunſt havde været dreven ſaa længe, og hvor desuden ſaadanne ſynes at være ganſke ubekjendte. Snarere ere de ſlagne i Danmark i de forſkjellige Stæder i Provindſerne, ſom ſynes paa Mynterne at være antydede, *Aarhuus* og *Aalborg;* ſkjöndt dog ogſaa een af dem ſees at være fra *Lund*, men hvilken da ogſaa er baade af bedre Præg og med læſelig Skrift. Maaſkee ere de ſlagne af *Knud* i Faderens Live, da han under *Ulf Jarls* Formynderſkab havde anmaſſet ſig Kongevælden, maaſkee ogſaa i hans ſidſte Regjeringsaar, da han ſelv var fraværende i England.

Magnus den Gode, ſom allerede ſiden A. 1035. havde været Konge i Norge, bliver, ifölge indgaaet Forlig med *Harthe-Knud* 1036., Konge i Danmark ved dennes Död 1042.

Sin Rival til dette Rige, *Svend Estridsen*, tilfredsſtiller han for det förſte, ved ſtrax at gjöre ham til Jarl i Sjælland. Men dennes Tilfredshed varer ikke længe; thi alt i følgende Aar 1043. gjör han aabenbar Opſtand imod *Magnus*, og faaer ſig endog paa Viborg-Thing tillagt Kongenavn af Almuen. Fra denne Tid er beſtandig imellem diſſe to Prætendenter til Danmarks Throne Krig lige indtil *Magnus's* Död 1047. *Svend* underſtöttes ſædvanlig i diſſe Krige foruden af den ſvenſke K. *Anund Jacob*, til hvem han ſtrax efter ſin Faders *Ulf Jarls* Drab ved *Knud d. Store* 1027. havde taget ſin Tilflugt, og hos ham ſiden beſtandig var forbleven, fornemmelig af Skaaningerne, Sjellandsfarerne og de andre Öeboere; *Magnus* meeſt af Iyderne og ſine Norſke. Men den förſte var ved alle ſine mange igjentagne Forſög dog altid ulykkelig, og kom aldrig, medens *Magnus* levede, til nogen roelig Udövelſe af den ham tillagte Kongeværdighed. Dog er det ogſaa meget naturligt, at *Magnus's* Regjering i Danmark har ved diſſe vedvarende Krige været meget forſtyrret og underkaſtet mange Uroeligheder, ſom ikke kunde andet end virke ufordeelagtig paa Frembringelſen af Mynt i Landet; og man maae derfor billig undre ſig, at endda ſaa mange og ſaa gode Mynter kunne være tilovers fra denne Regjering, ſom vi finde, at der ere det.

Magnus's Mynter ere af to fra hinanden meget forſkjellige Slags; man kunde kalde det ene det engelſke, det andet det nationale Slags. Hine ſtemme deri overeens med de ſædvanlige Mynter af de foregaaende Konger, at de have Bryſtbillede med Hjelm og Harniſk ſamt KongensNavn, ſom dog undertiden er heel uordentligt og utydeligt ſkrevet, paa Adv., et

ſtort dobbelt Kors med Omſkrift af Myntmeſteren og Myntſtedet paa Rev., hvilket ſidſte da altid paa de ſædvanlige og ſikkre Mynter af dette Slags, hvoraf een findes afbildet i Myntværket iblandt norſke Mynter paa Tav. XII. No. I., er *Lund.* Diſſe ere af denne Konges Mynter de ſjeldneſte.

Det andet Slags af *Magnus's* Mynter, hvoraf flere forſkjellige forekomme, ere deri imellem ſig lige, at de have paa Adv. Billedet af en ſiddende Helgen, der dog undertiden er af meget raae Dannelſe, undertiden endog fremſtilles ſom hvad ſædvanlig kaldes en *Salvator mundi;* paa Rev. et Kors, men ſom undertiden er dannet af fire ſammenſöiede Firkanter, undertiden er et mindre dobbelt Kors med Halvmaaner i Vinklerne, eller ogſaa et ſtörre dobbelt Kors, endende i Halvmaaner. Indſkrifterne ere paa Adv. enten Kongens Navn, dels tydelig ſkrevet dels med utydelige Charakterer og tildels blotte Streger, eller i dets Sted ſmaae Kors, Roſer og andre Zirater; paa Rev., ligeledes dels med tydelig dels med forſtyrret og ulæſelig Skrift, Navnet af Myntmeſteren og af Myntſtedet, hvilket da ogſaa her er ſædvanligen *Lund.* Diſſe Reverſens Indſkrifter, men Adverſens aldrig, ere paa de fleſte af diſſe Mynter med Runebogſtaver, hvilken Skrift for förſte Gang forekommer paa Mynter af denne Konge. Da nu ogſaa Billedet paa diſſe Mynter uden Tvivl med Ret anſees for at fremſtille Kongens Fader, *Öluf den Hellige*, der ſtrax efter ſin Död 1030, alt i följende Aar ophöiedes til guddommelig Ære, og ſnart ſom Helgen antoges ikke alene i de Nordiſke, men i adſkillige andre Europæiſke Lande, kan man med Grund kalde diſſe Mynter nationale. Præget af denne Helgen vedvarer for det förſte ikkuns under denne Konge, Brugen af Runerne vedbliver der-

imod under hans Eftermand, *Svend Estridsen*, og findes paa alle dennes ſikkre og fædvanlige Mynter. Optagelſen af denne Landets gamle Skrift, der ſkjönnes heraf at have været i Brug tilligemed den latinſke paa denne Tid, kan man neppe tilſkrive andet end en Mode og en til alle Tider forekommende Forandringsſyge; dog muelig tillige med noget Henſyn til, at de Konger, ſom indförte ſamme, vare blot indenlandſke Konger, og at de maaſkee tillige have havt nogen Forkjerlighed for Landets gamle Sæder og Skikke; hvilket ogſaa navnlig berettes om den ſidſte af diſſe. At Runernes Brug ikke vedvarede længere, kan man let forklare ſig deraf, at de vare ukjendte i andre Lande; thi endſkjönt vel Mynter endnu egentlig kun ſloges til Brug hjemme og inde i Landene, udgaves de dog uden Tvivl ſaavel ved Handel ſom paa Reiſer, iſær af de Geiſtlige, ogſaa undertiden til Fremmede, hvorved det da maatte være vigtigt, at de förte et forſtaaeligt Sprog og lignede andre Landes brugelige Myntſorter. Imidlertid kan vel Afbrydelſen af Forbindelſen med England og Mangel maaſkee paa Engelſke Myntmeſtere, ſom under diſſe Konger ved deres virkelige eller forehavende Toge paa England kan have fundet Sted, have tildels foranlediget Indförelſen af dette nationale Præg og denne nationale Skrift paa deres Mynter.

Hvad Forſkjelligheden af Helgenbilledet paa Adv. af diſſe Mynter angaaer, da beſtaaer denne iſær deri, at dette paa nogle foreſtilles temmelig raaet, ſaa at det neppe ſkjönnes, om Figuren er ſtaaende eller ſiddende, og har ingen andre Helgen-Attributer end en Krands, ſom en Glorie, om Hovedet; paa andre derimod er denne Foreſtilling bedre og kunſti-

gere, hvor Helgenen ſees ſiddende paa en Throne, har en Glorie med Straaler om Hovedet, holder den höire Haand opløftet til Velſignelſe, og med den venſtre Evangelie-Bogen foran Bryſtet, kort: er aldeles lig det Billede af en Chriſtus eller *Salvator mundi*, ſom paa de ſildigere græſke Keiſermynter jevnlig forekommer (S. Tillæg, Tavle IV n. 1. 2. 3.). Indſkrifterne paa diſſe bedre Mynter ere altid med latinſk Skriſt og angive, ligeſom hine ringere, ſædvanlig *Lund* til Myntſtad; dog har een SIIPAIN I RA, maaſkee *Svend* i *Randers;* ligeſom ogſaa et Par af de andre angive Myntſtedet RAT og RATRVSAM, der maaſkee ogſaa kan forklares om ſamme Bye, der alt i A. 1040 fik ſin förſte Kirke, og kan formodes derved, ſom ogſaa ved ſin heldige Beliggenhed til Fiſkerie og Handel, at være tidlig kommen til nogen Flor og Velſtand. En anden af det ſidſte Slags af diſſe Mynter har paa Rev. NILVI O FVOI, hvorved muelig kan tænkes paa Fyhn. At denne nye og ſaa at ſige originale Foreſtilling paa diſſe Mynter blev fra Begyndelſen raae og uformelig, er intet at undre over ved ſaavel Kunſternes ſlette Tilſtand paa de Tider i vores Lande, ſom Myntſkjærerkunſtens i Beſynderlighed, allerhelſt man for en Foreſtilling af dette Slags ikke kunde betjene ſig af engelſke Mynſtre, ſom man hidtil var vant til. Imidlertid ſynes denne Mangel at være bleven afhiulpen ved Bekjendtſkab med de Byzantinſke Keiſer-Mynter, det man rimeligviis, hvis man ikke för havde det har erholdt ved Kongens Farbroder, *Harald Hardraades*, Ankomſt til Landet ved denne Tid 1044, med ſine fra hans lange Tjeneſte i den keiſerlige Livvagt i Conſtantinopel erhvervede Rigdomme. Thi hvad end dette forſkjönnede Helgenbil-

lede paa *Magnus's* Mynter ſkal foreſtille, enten en virkelig Chriſtus eller den hellige *Oluf* i dennes Lignelſe, ſaa er det neppe at omtvivle, at jo Mynſteret dertil er taget fra de Conſtantinopolitanſke Keiſermynter, med hvilke det har den fuldkomneſte Lighed *).

Svend Estridsen beſteg ved *Magnus's* Död 1047. den danſke Throne, hyldedes paa nye paa Viborger-Thing, og regjerede til ſin Död 1076. Men den ſtörſte Deel af denne lange Regjering hengik under beſtandige og for Landet ved Skjænden og Plyndring höiſt ödelæggende Krige med Norges Konge, *Harald Hardraade*, der, ligeſom han havde arvet og tiltraadt det ene af ſin Broderſöns Riger, ogſaa troede ſig berettiget til at gjöre Paaſtand paa det andet. Förſt ved en endelig Fred i A. 1064. endtes diſſes Stridigheder; og da det ved den norſke Konges Död 1066. truede med deres Fornyelſe af hans Sönner *Magnus* og *Oluf*, ſluttes Freden paa nye end faſtere, og vedvarer denne Konges övrige og flere af de följendes hele Regjering igjennem. Man kunde vel ſaaledes vente, at en Mængde forſkjellige Mynter ville være udgaaede fra denne Konges langvarige Regjering, den man maaſkee endog kunde forlænge med de Aar, i hvilke han krigede med *Magnus* om Riget, og i hvilke han, da han dog havde antaget, eller, om man vil, modtaget Kongetitelen, gjerne kan have ſlaaet Mynt, at ſige, i ſit eget Navn; thi den *Kederske* Fabel om Mynten, ſlagen af ham ſom *Magnus's* Jarl, hvil-

*) S. hos *Banduri* Mynter af *Joannes Zimisces* T. II. p. 738.; af *Constantinus* IX. *Ducas.* p. 748. og paa fl. St.

ken; hvis den ikke, ſom vi ſnareſt troe, er en opdigtet og ſelvgjort Mynt, er en af de ſædvanlige Mynter af *Magnus* med Myntmeſterens og et enten utydeligt eller ilde læſt og ikke forſtaaet Myntſteds Navn, agte vi ikke og agter formodentlig nu omſtunder ingen paa*). Man finder imidlertid ikke ved Mynterne ſelv denne Forventning opfyldt. Thi naar man fraregner de denne Konge urigtigen tillagte Mynter, ſom ogſaa i Myntværket ere under ham anförte, bliver ingen andre viſſe Mynter af ham tilbage, end de bekjendte Runemynter, hvoraf endeel ere angivne i Myntværket under No. 1–55. Af diſſe haves vel nu omſtunder et ikke lidet Forraad, og den nye Fortegnelſe af den kongelige Samling vil, med Indbegreb af hvad i andre Samlinger her i Landet findes, have at fremſtille heraf henved 100 forſkjellige; men de ere dog alle egentlig kuns af et eneſte Præg, og da de uden Tvivl alle tilſammen, i det ringeſte ingen tidligere, ere komne for Dagen ved et lykkeligt Fund i A. 1739. paa Grevſkabet Holſtenborg i Sjelland, og altſaa for vores ældre Myntſamlere have været ubekjendte, forekommer ikke heller i de ældre Myntfortegnelſer af *Bircherod*, *Lauerentzen* og andre, paa de hertil urigtig henregnede nær, nogen virkelig Mynt af denne Konge. Men hvad de Mynter angaaer, ſom ſaaledes blive af os, imod de ældre og forhen antagne Meninger herom, fratagne denne Konge, da henföres Bracteaterne til *Svend Grathe* af Grunde, ſom ere fremſatte

*) *S. Kederi: Runæ in numis antiquis diu quæsitæ* &c. p. 21. *sequ.* *Suhms* Danmarks Hiſtorie IV. S. 508. og Mynten ſelv i Myntværket under No. 12. i K. *Magnus*.

i den forhen anförte Afhandling om denne Myntfort; Mynten No. 85. i Myntværket er alt omtalt, fom enten ikke ægte, eller ikke danſk, eller endelig fom i ethvert Fald ſnarere at tillægge K. *Svend Tveskjæg* end denne Konge; og Mynterne n. 82. 83. henföre vi ligeledes til *Svend Grathe*, til hvis Tidsalder de efter deres Beſkaffenhed langt bedre paſſe end til nærværende Konges.

I Præget ere, ſom vi alt have ſagt det, *Svends* Runemynter, paa nogle ſmaae Forſkjelligheder nær, alle lige. De have paa Adv. en ſom et Kors dannet Firkant inden for en Indfatning af fire mod Enderne ved et Kors eller ved Streger forbundne Buer, hvoromkring Indſkriften findes; paa Rev. have de et eget Præg, vanſkeligt at beſkrive og endnu vanſkeligere at gjöre ſig Foreſtilling om, uden at ſee det i Afbildning. Over Midten nemlig af Mynten gaaer den ene Flöy af et dobbelt Kors, derover og derunder et Gitterværk med Sprinkler, hvori undertiden nogle uforſtaaelige og ulæſelige Bogſtaver, derover og derunder igjen tre adſkilte Feldt, hvori enten Halv-Maaner og Kors eller Bogſtaver, hvis Betydning dog er ſaare vanſkelig at udfinde. Man har troet i dette Præg at finde Foreſtillingen af en Myntſtue eller det Sted, hvor Mynterne udgaves og indvexledes, det ſaakaldte *scaccarium* (*echiquier*), hvortil fornemmelig Gitterne og det tavlede Gulv, hvoraf man troede at finde nogen Afbildning, har givet Anledning*); og

*) *S. Schlegels* Sammlungen zur däniſchen Geſchichte 2ter B. 2tes St. S. 16.

da neppe herover nogen bedre Forklaring kan gives, kan man vel hermed lade ſig nöje og troe, at ligeſom man paa andre af vores gamle Mynter finder afbildede de Redſkaber, hvormed Mynterne ſloges, man vel ogſaa engang kan være faldet paa at fremſtille paa diſſe det Sted eller den Stue, hvori de forhandledes.

Den vigtigſte Forſkjellighed i diſſe Mynter udgjör Indſkriften paa deres Advers. Den anbringes vel paa dem alle paa lige Maade, beſtaaer ſom ofteſt af blotte Runer, undertiden dog med indblandede latinſke Bogſtaver, ſjelden alene af diſſe, og er i dette ſidſte Fald ſædvanlig aldeles ulæſelig; men Forſkjelligheden beſtaaer deri, at den enten angiver Kongens Navn og Titel, eller iſtedet herfor Navnet af Myntmeſteren og Myntſtedet. I förſte Tilfælde lyder den ſædvanlig: *Sven Rex Ta. Tun. Tanim. Tanoim. Tanor. Tanorum* eller paa lignende Maader, ſom let forſtaaes, naar man erindrer, at Rune-Alphabetet intet D. havde, og brugte herfor Bogſtavet T.; men ved dem, ſom have Myntmeſterens og Myntſtedets Navne, ere diſſe ikke ſaa rede at udbringe. Da ved förſte Slags af diſſe Mynter intet Myntſted angives, ved de ſidſte derimod aldrig forekommer Staden Lund, ſom dog hidindtil havde været og formodentlig ogſaa under denne Regjering, ſom under de nærmeſt följende, vedblev at være den fornemſte Myntſtad, er det troeligt, at hine ere herfra, og at man ved Udeladelſen af Myntſtædet har anſeet det tilſtrækkelig angivet, at de fra Hovedſædet for Mynten i Landet vare udgangne. De Myntſtæder, ſom paa den anden Sort af diſſe Mynter ſædvanlig meget dunkelt angives, ere: Athenſo, rimelig Odenſe; Roini,

uviſt om Roeskilde; Rate, uviſt om Randers; Ath, Athe og Etha, ſom formodes at være for Ateby, Ethaby eller Hetheby, de gamle Navne for Slesvig; Tu og Tumai, hvorved maaſkee kunde tænkes paa en i Middelalderen ikke ubekjendt Stad i Skaane, Thumatorp, hvor Erkebiſp *Eskild* ſtiftede et Præmonſtratenſer-Kloſter, og der endnu er til ſom en Landsbye med Navn Tommerup, maaſkee ogſaa og vel rimeligere, da ſaa ingen af diſſe Mynter ſynes at være ſkaanſke, paa noget Sted, kanſkee en Kongsgaard, i Jylland eller Sjelland, hvor ogſaa lige Navne forekomme; Me, Mi, uviſt hvilken Stad, da neppe Middelfart endnu var til eller dog kaldtes ſaaledes; Vei, formodentlig Viborg; Uth, Uthei, maaſkee for Odenſe, da Byen i ældre Tider ogſaa kaldtes Uthenſoe.

Da nu forreſten, imod hvad man med Grund kunde vente, ingen andre Mynter end de anförte eensformige Runemynter blive med Sikkerhed at tillægge denne Konge, er dette endog en Grund mere til at tilegne ham nogle andre, hidtil deels meget vilkaarligen deels ſaare uſandſynligen beſtemte og for en Deel ikke forhen bekjendte Mynter, der dog ogſaa ſelv frembyde adſkillige antagelige Grunde til en ſaadan Formodning. Diſſe Mynter ere af to i Henſeende til Prægene temmelig forſkjellige Slags, dem man derfore ogſaa maatte antage at være ſlagne til forſkjellige Tider under denne Regjering. Præget af det ene Slags er i byzantinſk Stiil og höiſtrimeligen Efterligning af de conſtantinopolitanſke Keiſermynter; hvilken Brug vi have viiſt, ogſaa af K. *Magnus* at have været antagen; hvorfore vi ogſaa troe, at diſſe Mynter kunne ſandſynligen henföres til den ſamme Tid, eller til de Aar, i hvilke *Svend*

endnu ſtred med *Magnus* om Danmarks Rige. De have ſædvanlig til Præg paa Adv. to ſtaaende Figurer i lange Talarer, den ene undertiden med Vinger ſom en Engel; paa Rev. et ſtort dobbelt Kors med eller uden Halvmaaner i Vinklerne. Til Indſkrift paa Adv. have nogle: SVEIN REES, andre iſtedet herfor Kors og Bogſtaverne IC.; nogle have utydelige Characterer eller ſlet ingen Indſkrift. Paa Rev. have de PVLLET ON I eller ON LI eller ligt. Man finder Afbildninger af diſſe i Tillægget til Myntværket Tab. IV. af 2den Claſſe under No. 6. 8. 9.; een ogſaa i Myntværket paa Tab. II. n. 4. under *Christian* I., der, hvad aldeles ikke er troeligt, henföres til denne Konge og meget kunſtigen forklares. Ligheden i diſſe Mynters hele Udſeende og Overensſtemmelſen af deres Reverſer med *Magnus's* Mynter ſynes at beſtemme dem for denne Tidsalder. Forbillede for deres Foreſtillinger finder man paa græſke Keiſermynter i Beſkrivelſen af den kongelig danſke antike Myntſamling, i det grevelig-Viczayſke Muſeum, ligeſom ogſaa hos *Banduri* og *Tanini*, og de kunne derfor, ligeſom de oven omtalte Mynter af *Magnus*, anſees for at være foranledigede ved det Bekjendtſkab med de byzantinſke Mynter, ſom *Harald Hardraades* Ankomſt til Landet bevirkede. Men at ſaadanne ſloges af *Svend Estridsen*, dertil kunde maaſkee Anledningen være följende: *Harald* kom tilbage 1044. og forlangde ſtrax af ſin Broderſön *Magnus* Deel i Regjeringen af Norges Rige. Da dette afſloges ham, forenede han ſig med *Magnus's* Fjende *Svend*, for med Magt at ſætte ſine Fordringer igjennem paa Norge. Det til denne Henſigt foranſtaltede Tog blev vel ikke udfört, da *Magnus* ſnart forligede ſig med *Harald* og tilſtoed

ham hvad han fordrede, men i den Tid, da denne Forening imellem *Harald* og *Svend* varede, troe vi at diſſe Mynter kunne være ſlagne, og formodentlig, ſom dog de dunkle Indſkrifter ſynes at tyde paa, i Lund i Skaane. At paa ſaa faa af diſſe Mynter findes *Svends* Navn, kan vel forklares af den korte Tid, Forbindelſen imellem ham og *Harald* varede; og kan det vel ogſaa være, at de lignende, ſom ere uden Navn eller med ulæſelige Navne, og ſom deri ogſaa ligne adſkillige af *Magnus's* Mynter, ere ſiden ſlagne af denne ſidſte Konge, efterat han havde forliget ſig med *Harald*. Nogle med diſſe her anförte i Udſeende og Smag af Arbejdet, ligeſom ogſaa i Præget paa Rev. overensſtemmende men ellers i Foreſtillingerne paa Adv. derfra noget afvigende Stykker, ſom vi dog troe at maatte henhöre til ſamme Konge, maae vi her forbigaae, og ville allene for dens Mærkeligheds Skyld beſkrive en af diſſe fra Hr. Canc. R. *Thomsens* Samling. Den har paa Adv. et Bryſtbillede indenfor flere Kredſe og en bred Rand, hvori: SVEINE; paa Rev. et dobbelt Kors endende i Halvmaaner med det græſke Bogſtav ω. flere Gange igjentagen i to Rader og Omſkrift: PVLLET ON NII; hvilken Rev. er aldeles lig den paa den Kederſke Mynt, ſom er ſtukken i Till. til Myntværket paa Tab. IV. n. 9., og ſom ſaaledes ved denne Mynt bekræftes.

Det andet Slags af tvivlſomme Mynter, der ogſaa forekomme os at kunne meſt ſandſynligen henföres til denne Konge, ere hidtil fædvanlig tillagte *Svend Grathe* og findes i Myntværket under n. 1. 2. 3. i denne Konges Mynter. De have paa Adv. et Bryſtbillede med Hjelm og en Korsſtav foran, hvorved forſkjellige Navne: SVEIN, ÐORBAERN, ASGOT.

eller andre ulæſelige; paa Rev. et ſtort dobbelt Kors med Triangler, med Kugler paa Enderne, i Vinklerne; deromkring: VVIBERCA. VVIBERGVM. eller ligt, undertiden ogſaa ulæſelig Indſkrift. Navnet Svein, ſom fandtes paa de förſte af diſſe Mynter, man kjendte, gav Anledning til, at man tilegnede dem en Kong *Svend; Bircherod* antog denne for at være *Svend Tveskjeg*, *Lauerentzen* og efter ham Udgiverne af Myntværket *Svend Grathe.* Da imidlertid Navnet *Svend* ved Billedet paa diſſe Mynter afvexler med de andre anförte, ſkjönnes det let, at man heri ikke kan ſöge Navnet af nogen Konge, men at Myntmeſteren herved maae være tilkjendegivet. Da forreſten diſſe Mynter efter deres hele Udſeende, deres Gehalt og övrige Beſkaffenhed ſtemme ſaa meget overeens med Mynterne fra *Harthe-Knuds, Magnus's* og *Svend Estridsens* Tider, bliver det ſikkert det rigtigſte, at tillægge dem en af diſſe. Men da vi af de to förſte have ſaa mange Mynter tilovers med deres Billeder, hvilke fra det paa diſſe forekommende ſaa meget afvige, *Svends* Billede derimod er af ſikkre Mynter hidtil ubekjendt, bliver diſſe Mynter uden Tvivl ſandſynligt at henföre til denne Konge; ſkjönt vi forreſten gjerne tilſtaae, at denne Beſtemmelſe ikke kan anſees for ganſke ſikker.

Harald Hein beſtiger, ſom ældſte Sön ved ſin Faders *Svend Estridsens* Död 1076, den danſke Throne og ſeirer over de Forſög, hans yngre Broder *Knud* gjorde for at fortrænge ham herfra, ved ſin Farbroders og Svigerfaders *Asbjörn Eidana-Jarls* Hjelp. Hans Regjering var ikke lang og varede kuns til 1080; men den ſynes at have været roelig

og, paa nogle Bevægelſer nær af nogle af hans mange tildels uroelige Brödre, uforſtyrret; hvad ſaavel ſkyldtes den gode Forſtaaelſe med Naboerigerne, ſom hans Broder *Knuds*, Sjellands Jarls, Omforg for ved ſine Söetog at holde Landet ſikkert for ſjendtlige Overfald og Plyndringer. Af hans Mynter ere, ſom en Følge af hans korte og ved ingen ſtore Foretagender udmærkede Regjering, intet ſtort Antal tilovers; men diſſe ere rede og let forklarlige, og, med Undtagelſe af de ham urigtig tillagte Bracteater, der, ſaavidt de ere Danſke, ſikkert henhöre til ſildigere Tider, kunne henföres til to Slags. Det förſte af diſſe fremſtiller paa Adv. Kongens Bryſtbillede med Sværd i höjre Haand og med Navn og Titel til Omſkrift; paa Rev. et lidet Kors med Myntmeſterens og Myntſtedets Navn. Diſſe ere tilſammen, ſaavidt hidtil bekjendt, fra Roeskilde og Slangerup. Det andet Slags fremſtiller paa Adv. en ſtaaende Helgen enten med Biſpeſtav til höire eller en Korsſtav til venſtre Side; paa Rev. et Kors af fire Skjolde; paa begge Sider Indſkrifter, ſom paa forrige; og diſſe ere ſamtlige fra Lund. Man ſeer heraf, at Provindſerne nu have begyndt ved ſtadige Præg paa deres Mynter at adſkille ſig fra hinanden. Rimeligt er det, at den paa diſſe Mynter forekommende Helgen er den ſamme, ſom paa *Magnus's* Mynter fra ſamme Stad, den hellige *Oluf*, hvis Dyrkelſe lige fra hans Död udbredte ſig ſaa ſtærk og holdtes iſær i denne Stad beſynderlig hellig. Som Biſp ſad her paa denne Tid *Eginus*, der efter Biſkop *Henriks* Död ſtyrede de to til eet forenede Skaanſke Biſpedömmer, det Dalbyeſke og det Lundſke; men ſkjöndt Figurerne paa nogle af diſſe Mynter have en Biſpeſtav i Haanden, og denne Biſp til ſin

Tid var i megen Agt for ſin Fromhed og Hellighed, kan man dog neppe troe, at hans Billede her ſkulde være fremſtilt. Man veed ikke, at de geiſtlige Herrer endnu havde bragt det dertil i diſſe Lande, at deres Billeder paa Mynten indförtes; ikke engang havde endnu den Lundiſke Biſp faaet nogen Deel i Mynten, hvilket förſt ſkeete under den följende Konge, *Knud den Hellige*. Man maae vel derfor blot anſee Biſpeſtaven i Helgenens Haand, ligeſom Korsſtaven, for et Symbol paa den erholdte Hellighed og Rettighed til det dermed forbundne Patronat for de troende Sjele i aandelige Anliggender.

At iövrigt under denne Regjering, da man forlod de ubeqvemme Runemynter, antoges igjen den engelſke Form for Mynterne, paſſer meget vel dermed, at ſaavel denne Konge ſelv i hans Faders Tid, ſom ogſaa hans under denne hele Regjering mægtige Svigerfader *Asbjörn* meget havde færdet i England; ligeſom ogſaa det hellige Billede, enten man ſaa antager det for Helgenen *Olufs*, eller for den fromme Biſkops, hvilket dog, da under Eftermanden ſikkert findes Billedet af en Biſp paa Mynterne, vel ikke var ſaa ganſke umueligt, ſtemmer godt med det fromme og gudfrygtige Sindelaug, ſom tillægges denne Konge, og ſom Paven ſelv i ſine Breve til ham ſaa meget berömmer.

Vi have ſaaledes ſeet, hvilke Mynter have været ſlagne i Danmark för *Knud d. Hellige*, og hvilke Afvexlinger Prægene paa diſſe have i den Tid igjennemgaaet. Men af ingen af de foregaaende Konger have vi, naar *Knud den Stores* engelſke Mynter undtages, ſaa mange Mynter endnu tilbage, ſom af denne Konge; hvortil vi ovenfor have angivet den ſandſyn-

lige Grund. *Knud* regjerede i Danmark ikkuns lidet over 6 Aar, og Antallet af hans overblevne Mynter, ſom enten ere væſentlig forſkjellige eller dog ved mindre eller ſtörre Forſkjelligheder afvige fra hinanden, ligeſom det af vedföiede Fortegnelſe vil ſees, udgjör over 160 Stykker. Alligevel have vi her, ligeſom ved de næſt foregaaende Konger er ſkeet, fradraget denne Konges Mynter de ham i Myntværket tillagte Bracteater, hvoraf adſkillige ere fremmede, de övrige efter al Sandſynlighed at tillægge *Knud* V. Hans övrige Mynter kunne da bequemt inddeles i 3 Klaſſer, hvoraf den förſte har Kongens Bryſtbillede paa Adv. og et lidet Kors paa Rev., alle uden Tvivl fra de ſjellandſke Stæder, Roeskilde og Slangerup. Den anden har paa begge Sider det ſamme Kors, og ere alle fra Lund. Begge Klaſſer have til Indſkrift: Kongens Navn og Titel paa Adv., Myntmeſterens og Myntſtedets Navn paa Rev. Den tredie Klaſſe indbefatter nogle faa ſjeldne Mynter, der ſaavel i Præg ſom tildeels ogſaa i andre Henſeender ere meget forſkjellige fra denne Konges övrige Mynter.

Den 1ſte Klaſſe af diſſe Mynter, anförte i Fortegnelſen under Litr. A. n. 1–44., ere alle fra Stæder i Sjelland; ſikkert fra Roeskilde og Slangerup, uviſt om nogle ogſaa fra Ringſted og Slagelſe. At No. 1–31. ere fra Roeſkilde, er vift; om No. 32–36. ere fra Ringſted, i hvilken Stad Biſkop *Svend* allerede til denne Tid havde opbygget et anſeeligt Benedictiner-Kloſter den hellige Jomfrue Maria til Ære, er tvivlſomt, men ikke ſandſynligt; thi Navnene paa diſſe: *Re, Rec, Ri,* ere ſaa ufuldſtændige, og Skrivemaaden af ſlige Navne var i de Tider deels ſaa forſkjellig deels ſaa ſkjödeslös, at Roeskilde gjerne her-

ved kan have været tilkjendegivet; helſt dennes Navn var ſaa lidet beſtemt, at den endnu i 12te Aarh. forekommer nævnet *Roeskeldu*, hvilket let kan have været udtalt *Reskeld*, og være angivet paa Mynterne *Re* og *Rec* for *Res*. Forreſten er det nok ſamme Myntmeſter, ſom findes paa diſſe Mynter, ſkjöndt han ſkriver ſig forſkjellig, *Alfvart* og *Alfvord*; men af hvilken Uefterrettelighed i at ſkrive ſit eget Navn man heller ikke kan vente megen Nöiagtighed eller Beſtemthed i at ſkrive Byens Navn, denne Myntmeſter havde at angive. Mynterne n. 37–41. ere ſikkert fra Slangerup, i hvilken Stad Kongerne paa den Tid ſtundom reſiderte, og hvor denne Konges Broder, *Erik Eiegod*, var födt. Ved de följende: No. XXXVII–44. kunde man maaſkee falde paa, da de ſkrive Stadens Navn noget anderledes og have andre Myntmeſteres Navne, at de vare fra Slageſe, en til den Tid alt bekjendt Stad, hvor Biſkop *Svend Norbagge* havde opbygget en Kirke, opkaldet efter Erke-Engelen *St. Michael*. Imidlertid ere Indſkrifterne paa diſſe, hvor *Sli* og *Slage* ere de meeſt afvigende, ikke anderledes, end at de jo gjerne ved de Tiders Regellöshed i Orthographien kunne forklares om den ſamme Stad, Slangerup. Af Myntmeſtere, der paa de Tider ſandſynligen have tillige været Myntſkjærere, forekomme paa diſſe ſjellandſke Mynter 13 forſkjellige. Da nu oftere ſamme Myntmeſtere findes paa Mynter der ere lige, og ikkuns ved en en eller anden ubetydelig Omſtændighed afvige fra hinanden, og man maae mærke, at enhver nok ſaa liden Forſkjellighed vidner om andre Stempler, ſkjönnes heraf, hvor mange af diſſe have været, og följelig, hvor ſtor en Mængde Mynter fra diſſe Officiner maae være udgaaet.

Den 2den Klaſſe af *Knud den Helliges* Mynter er anført i Fortegnelſen under Ljtr. B. n. 45–LXXXII. Alle Mynter af denne Form ere fra *Lund* i Skaane; thi den eneſte Undtagelſe fra denne Regel, ſom den ene Mynt No. LXXXII. kunde gjöre, kan, da dens Forklaring overalt er ſaa uſikker, ikke omſtöde en ved ſaa mangfoldige andre Mynter bekræftet Regel. Hvad Myntſtad paa denne, i ſit Slags eneſte men forreſten ſikkre og vel conſerverte Mynt, har ſkullet være tilkjendegivet, er vanſkeligt at ſige. Naar man kunde gjöre den hele Indſkrift indtil det ſidſte tvetydige Bogſtav, der ogſaa vel kunde være eller læſes for et L, til en eller to Perſoners Navne, hvorved Myntmeſteren eller Myntmeſterne, hvoraf paa Mynterne undertiden forekomme to, tilkjendegaves, var Vanſkeligheden letteſt hævet; men det ſynes at være alt for klart, at et Steds Navn indeholdes i det ſidſte Ord af Indſkriften. Man har derfor tænkt herved paa Börlum i Venſyſſel, der vel paa denne Tid kuns var en Kongsgaard, men hvor Kongerne dog imellem opholdte ſig, og var ſiden berömt ved ſit rige Ciſtercienſer-Kloſter og derved, at Biſpen i Stiftet en tidlang her reſiderte; man har ligeledes tænkt paa Borre, en i Oldtiden ikke ubekjendt Stad paa Möen, ſiden, da Söen ved Aftagen og Tilgroen forlod den og Stege i dens Sted trak Landets Handel til ſig, forvandlet til en Landsbye; endelig paa Bornholm, om ſaadanne Mynter muelig kunde være ſlagne til den Tid, den rige *Eigil* levede her med fyrſtelig Pragt og ſtyrede de kongelige Godſer paa Öen. Men paa ingen af diſſe Steder vides Mynter ellers at være ſlagne, og det ſkjönnes ikke heller, hvorledes til nogen af dem diſſe lundiſke Præg kunne paſſe; thi

langt ſenere og förſt under den danſke Konge *Svend Grathe* kom Bornholm under det lundiſke Erkeſæde. En Gisning kunde vel endnu tilföies herom, den nemlig, at Myntmeſteren her, jeg tilſtaaer, ved en nye og hidtil ubrugt Skik, har villet give ſin Stad en Titel, ſom i övrigt vel kunde tilkomme den, og at Indſkriften blev at forklare: i Borgen Lund. Dog denne Gisning er maaſkee ikke mere værd end de övrige, og det rigtigſte bliver nok at tilſtaae, at Myntſtedet for denne Mynt for det förſte og indtil nyere Opdagelſer maatte nærmere opklare Sagen er at anſee ſom uviſt. Ved de to næſtſidſte Mynter af denne Klaſſe No. 78. LXXXI. bemærkes, at de, tvertimod den ellers beſtandig fulgte Brug, forvexle Advers- og Reversſtemplet, ligeſom ogſaa at Indſkriften paa Rev. her er meget forſtyrret og urede. Om det förſte er ſkeet med Forſæt eller ved Skjödeslöshed, og det ſidſte kan være Myntſkjærerens Uduelighed at tilſkrive, eller om Mynten maaſkee er et falſk Product fra gamle Tider, kan vanſkelig beſtemmes; ligeſaaledet, om det urede Navn paa Rev. bör læſes *Efvine* for *Elfvine* eller paa anden Maade; at Myntſtedet er det ſædvanlige Lund, er ikke tvivlſomt.

Et Antal af 26 Myntmeſteres Navne paa diſſe lundiſke Mynter, og af flere af diſſe flere forſkjellige Myntſtykker, bekræfte denne Stads vedvarende Anſeelighed, ſom ogſaa den alt anmærkede Mængde af Mynter, der under denne Regjering ere fremkomne. Men vi finde ogſaa, at *Lund* ikke allene nöd den Ære, at den danſke Konge i et Qvad af en Digter til Kong *Magnus* eller *Svend Estridsen* kaldes Lunde-Konge, men at den endog i et Diplom af *Waldemar* II. fra A. 1203. nævnes

Danmarks Hovedſtad; maaſkee, ſom *Suhm* mener, fordi Erkebiſpen der havde ſit Sæde*).

Den 3die Klaſſe af *Knud d. Helliges* Mynter, anförd i Fortegnelſen under Lit. C. n. 79–82., indeholder, ſom vi have ſagt det, ikkuns faa men ved deres Præg mærkelige Stykker. De to förſte af diſſe, ſom findes i Myntværket under n. 38. 39., ere tagne af *Langebeks* Tegninger, og ſiges der at være, den förſte hos Prof. *Schönning* 1771., den anden hos Hr. *Reiersen* i Ringſted 1772.; men hvor de paa nærværende Tid ere, hvis de endnu ere til, vides ikke. De fremſtille et nyt Præg af lundiſke Mynter fra denne Regjering; thi det er ikke tvivlſomt, at jo ogſaa den ſidſte af diſſe Mynter, hvis urede Indſkrift paa Rev. ſynes at kunne læſes: *Ælfvine i L.*, er fra ſamme Stad. Vi formene nemlig paa denne Mynt at finde ſamme Myntmeſters Navn, ſom vi have fundet paa et Par Mynter ovenfor ligeſaa flet og utydelig ſkrevet. Prægene ere næſten ſom paa de ſædvanlige af *Harald Heins* Mynter, med den Forſkjel, at Helgenen her holder Biſpeſtaven med höjre Haand til venſtre Side, paa hine derimod med venſtre Haand til höjre Side; hvilken Omſtændighed viſer, at diſſe Mynter ikke ved en urigtig Læsning af Adverſens Indſkrift ere falſkeligen tillagte *Knud*; hvilket ellers ved det Urede, ſom ofte forekommer i diſſe Indſkrifter paa *Harald Heins* Mynter, vel kunde tænkes mueligt. Uſandſynligt er det forreſten ikke, at i Begyndelſen af *Knuds* Regjering kunne Mynter være ſlagne af lige Præg med hans

*) *Suhms* Danmarks Hiſtorie IV. S. 99. og IX. S. 7.

Formands, og ligeſaa godt kan det forklares af diſſe Brödres lidet kjerlige Sindelaug til hinanden, at diſſe Præg ſnart igjen ere forladte. Hvad Helgen man forreſten har villet fremſtille her, om endnu, ſom paa K. *Magnus's* Mynter, *den hellige Oluf*, eller *Lunds* Patron, *den hellige Laurentius*, eller *Knuds* egen Patron, *den hellige Albanus*, kan ikke afgjöres. Men Skade var det, om diſſe mærkelige Mynter ſkulde være aldeles forkomne og ingen mere deraf være tilovers, da de dog ſaaledes altid ville anſees ſom noget uſikkre.

De to följende hinanden lige Mynter n. 81. og LXXXIII., hvoraf den förſte findes anfört i Tillægget under n. 30. med en tilföiet Afbildning, der dog ikke er nöiagtig og derfor her efter en nye og rigtigere Tegning er ſtukket paa medfölgende Tavle, fremſtille paa Adv. et nyt Præg, og paa Rev. et nyt Myntſted under denne Konge. Adverſens Præg, der er et Slags ſammenſat Kors, kan mueligen være en Efterligning af det ſædvanlige Reverspræg paa K. *Magnus's* Mynter, men kan ogſaa være, ſom ganſke efter de Tiders Smag og Skik, af Kunſtnerens egen Opfindelſe. At i Odenſe, denne gamle Stad, ſom Kongen uden Tvivl fortrinlig elſkede, og hvor han, da hans Skytshelgen *den hellige Alban* her havde ſin fornemſte Dyrkelſe, rimelig vil jevnlig have opholdt ſig, kunne ogſaa under denne Konge, ligeſom ſandſynligen er ſkeet under hans Fader, Mynter være ſlagne, er aldeles troeligt; og man kan mere undre ſig, at ikke flere Mynter herfra forekomme. Dog derfor kunne diſſe vel have været til, ſkjönt ikke mere tilovers; ogſaa kan det være, at med at ſlaae Mynter her förſt er be-

gyndt i Kongens ſidſte Regjeringsaar, og dette ved hans ſaa uventede og pludſelige Död kan være afbrudt.

Den ſidſte af denne Konges Mynter n. 82. er atter en meget rar og eneſte, men ligeledes igjen ulykkeligviis forſvunden Mynt, og findes i Myntværket i *Harald Hein* ved n. 33. Den anföres der efter *Langebeks* Tegninger og har, efter en ſkreven Anmærkning herved, tilhört i A. 1771. Prof. *Schönning*, men vides nu ikke, hvor er henkommen. Udgiverne af Myntværket henföre Mynten til *Harald Heins* Tid og forklare Billedet paa Adv. om den Biſkop *Svend Norbagge*, ſom ſad paa Roeskilde Biſpeſtoel fra 1076. til 1088., altſaa baade under *Harald Heins* og *Knud den Helliges* Regjering. Men vi troe det dog rigtigere, at henföre denne Mynt til den ſidſte Konge, hvis partiſke Hengivenhed til de Gejſtlige er bekjendt, under hvem det ogſaa förſt ſkeete, at Biſperne fik Deel i Mynten, eller dog i Indkomſter tillagtes en Deel af ſamme, og paa hvis andre Mynter endelig ogſaa forekomme ſamme Reverspræg, ja endog ſamme Myntmeſters Navn, ſom paa denne. Vi ville imidlertid juſt ikke ſige, ſom fornævnte Udgivere, at Mynten er ſlagen af denne Biſkop eller i hans Navn; thi har han end, ſom det troes, men ſaavidt mig bekjendt, ikke ved nogen gammel Skribents Vidnesbyrd er bekræftet, erholdt det ſamme af denne Konge, ſom *Saxo* beretter, at han tillagte den Lundiſke Biſkop, en fjerde Deel af hvad Mynter ſloges i Byen, har dette, hvad ſaa ogſaa denne Gaves rette Betydning kan være, dog neppe fra Begyndelſen medfört Myntrettighed. Rimeligviis er det altſaa kuns ſom en Hylding til denne hellige Mand at anſee, at Kongen, maaſkee ved nogen ſærdeles

Lejlighed og mueligen ved Fuldförelſen af den nye Domkirke i Roeskilde, ſom *Hvitfeldt* anförer i denne Konges Tid, kan have tilladt, at Biſpens Billede indförtes paa Mynten.

Efter ſaaledes at have givet en kort Overſigt over de ældſte danſke Kongers, og en noget fuldſtændig Forklaring over *Knud d. Helliges* Mynter, lade vi följe den oven anmeldte og oftere omtalte fuldſtændige Fortegnelſe af denne ſidſte Konges Mynter, hvilken udgjör et Stykke af den nye Redaction af Mynterne för den Oldenborgſke Stammes Regjering i Danmark, hvormed man paa nærværende Tid er beſkjeftiget ved det kongelige Myntkabinet, og i et nyt Supplementbind til det danſke Myntværk vil, ſom man haaber, ſeneſt om et Par Aar blive udgivet. Denne nye Redaction gjorde de mange dels urigtige dels vilkaarlige Beſtemmelſer ved et ſtort Antal Mynter, ſom i Myntværket fandt Sted, nödvendig; og diſſe Mangler föeltes iſær, hvor man havde nye og ſildigere tilkomne Stykker at tilföie i Samlingen, og ville ſikkert ogſaa andre Kjendere og Myntſamlere have föelt, der maatte have brugt dette Værk til at beſtemme eller ordne deres Mynter efter. Hvorvidt det nu vil lykkes os, i det ringeſte for nogen Deel at rette diſſe Mangler og afhjelpe diſſe Ufuldkommenheder ved det ellers ſaa vigtige og fortjenſtfulde Værk, vil engang Kyndiges Dom herover afgjöre; men da nedenſtaaende Fortegnelſe leveres her ſom en Pröve af dette Forſög, vilde det være Forfatteren heraf ſærdeles behageligt, forud at underrettes om, hvorvidt denne Pröve maatte tilfredsſtille Kjendere, og af ſaadanne at erholde hvad Forbedringer og Rettelſer de maatte troe hertil at kunne gjöres.

Til at forſtaae denne Fortegnelſe ville iövrigt följende Oplysninger tjene: Mynterne af den kongelige Samling ſelv opregnes med fortlöbende Nummere af danſke Chiffre, og ved hver af diſſe tilföies i Klammer det Nummer, hvorunder de i Myntværket have været anförte; naar herved et T. tilföies, ere de fra Tillægget. Hvor diſſe tilföiede Nummere mangle, ere Mynterne nye og ſiden tilkomne Samlingen, og hvor foran Nummeret findes en Stjerne, tilkjendegives, at ſaadan Mynt vel forhen har været anfört i Værket, men været tagen af nogen fremmed Samling, og at den endnu ei findes i Kabinettet. De med fortlöbende Romerſke Chiffre betegnede Stykker ere alle af fremmede Samlinger, hvis Beſidderes Navne derved ere angivne. Saa mange ſaavel af diſſe ſom af Samlingens egne nye tilkomne Stykker ere anſeete vigtige nok hertil, ere blevne tegnede og leveres i tilföiede Afbildninger. Ved enhver Mynt i Fortegnelſen, hvoraf paa medfölgende Tavler findes Afbildning, er tilföiet et Kors (+), og ved enhver nye Afbildning, ſom ikke forhen fandtes i Myntværket, et dobbelt Kors (++). Paa Tavlerne ſelv findes ved alle Afbildningerne, ſom forhen vare i Værket, et dobbelt Tal, hvoraf det överſte angiver Nummeret, hvorunder Mynten findes i nærværende Fortegnelſe, det underſte det, hvorunder det findes i Myntværket.

KNUD DEN HELLIGE.

1080 - 86.

A. *Mynter med Kongens Brystbillede paa Adv. og et lidet Kors paa Rev.; alle fra Stæder i Sjælland.*

+ I. (13) CNVT REX. Brystbillede til v. med Krone paa Hovedet og med et oprakt Sværd i h. Haand.
AILNOÐ I RO. Paa Midten et lidet Kors.

I. En lig, men paa Adv. CNVT IEI.
Geheimr. *Bülow.* Confr. *Monrad.*

II. En anden; paa Adv. CNVT REX. paa Rev. AILNOÐ I ROA.
Justr. *Frost.*

III. En anden; paa Rev. ARKIL I ROS.
Cancr. *Thomsen.*

+ 2. (21) En lig, men paa hvis Adv. CNVT REX IL

3. (T. 8) En anden med liden Forandring.

4. (T. 9) En anden; paa Adv. CNVT RE. paa Rev. ARKIL I ROC.

IV. En anden; paa Rev. ARKIL I ROSC.
Hr. *Hartvig.*

5. En anden; paa Adv. CNVT REX II. paa Rev. ARKIL I ROSC.

6. (T. 11) En anden med: CNVT REX og ARKIL I ROSC.

V. En anden med: CNVT REX D. og ARKIL I ROSC.

Hr. *Schubart.*

+ 7. (29) En anden med: CNVT RE og ARKIL I ROSCI.

8. (T. 10) En anden, men paa hvis Adv. CNVT REX.

++ 9. En anden med: CNVT REX I og ASAI I ROSCD.

VI. En anden med: CNVT REX og BOS I ROSCELD.

Hr. *Timm.*

10. (T. 12) En anden; paa Rev. BOSI I ROSC.

*+ 11. (23) En anden, men paa Adv. CNVT REX I.

Geheimr. *Bülow.*

12. En anden med: CNVT REX og BOSI I ROSCI. (2 Stykker lidt forskjellige).

13. (T. 12) En anden, men paa Adv. CNVT RE.

+ 14. (20) En anden med: CNVT REX og BOSI I ROSCIL.

+ 15. (42. og T. 13) En anden; paa Rev. ESBERN I R. (2 Stykker).

VII. En lig, men paa Adv. CNVT REI.

Geheimr. *Bülow.*

16. (T. 30. K.) En anden med: CNVT REX og ESBIORN I R.

VIII. En anden lidet forſkjellig.

Hr. *Schubart.*

*+ 17. (28) En anden med: CNVT REX og ESGER I RO.

Etatsr. *Thorlacius.*

IX. En anden, men med: CNVT REX.

Geheimr. *Bülow.*

X. En anden, men paa Rev. ESGER I ROS.

Cancr. *Thomsen.*

XI. En anden, men paa Rev. ESGER I ROSE.

Geheimr. *Bülow.*

XII. En lig, men paa Adv. CNVT REI.

Samme.

18. En anden, men paa Adv. CINVT RE. paa Rev. ESGER I ROSI.

XIII. En næſten ligedan.

Hr. *Timm.*

19. En anden med: CNVT REX og ESGER I ROSCI.

XIV. En anden, men paa Rev. MANNI I RO.

Cancr. *Thomsen.*

XV. En anden med: CNVT REX I. og MANNI I R.
Hr. *Schubart.*

XVI. En anden med: CVT REX DI. og MANNI I ROS.
Hr. *Timm.*

XVII. En anden, men paa Adv. CNVT REX II.
Geheimr. *Bülow.*

+20. (27) En anden med: CNVT REX I og MANNI I ROSC.

XVIII. En anden med: CNVT REX D. og MANNI I ROSCE.
Juſtr. *Weinvich.*

XIX. En anden med: CNVT REX DA og RINGVF I RO.
Geheimr. *Bülow.*

XX. En lig, men paa Adv. CNVT REX I.
Samme.

21. (T. 7) En anden med: CNVT REX og RINGVLF I R.

*+22. (25) En anden med: CNVT REX D. og RINGVLF I R.
Af *Langebeks* Tegninger, fra hans egen Samling.

23. (T. 7). En anden med: CNVT REX og RINGVLF I RO.

+24. (24) En anden med: CNVT REX D og RINGVLF I ROI.

XXI. En anden med: CNVT REX E. og RINGVLF I ROSC.

Cancr. *Thomsen.*

Bogſtavet E i Indſkriften paa Adv. er formodentlig blot en Feiltagelſe for D eller I.

+25. (19) En anden med: CNVT REX og SIBBI I ROSC.

XXII. En lig, men paa Rev. SIBBI I ROSCI.

Hr. *Timm.*

XXIII. En anden med: CNVT REX I. og SIBBI ROSCII.

Samme.

+26. (22) En anden med: CNVT REX I. og SIVORD I ROS.

XXIV. En lig, men paa Adv. CNVT REI.

Hr. *Timm.*

XXV. En anden med: CNVT REX og SIVORD I ROSC.

Samme.

XXVI. En lig, men paa Rev. SIPORD I ROCII.

Samme.

27. (T. 14) En anden med: CNVT REI og SVNV I ROAS.

XXVII. En lig, men paa Rev. SVNV I ROS.

Geheimr. *Bülow.*

XXVIII. En lig, men paa Rev. SVNV I ROSC.

Cancr. *Thomsen.*

XXIX. En anden med: CNVT REX I. og SVNV I ROSCI.

Geheimr. *Bülow.*

28. En anden med: CNVT REX. og VLKIL I ROSC.

+ 29. (17) En anden lidet forſkjellig.

+ 30. (12) En lig, men paa Rev. VLKIL. I. ROS. C.

XXX. En anden men med: VLKIL I ROSI.

Geheimr. *Bülow.*

XXXI. En anden med: CNVT REI. og VLFKIL I ROSC.

Juſtr. *Frost.*

+ 31. (26) En anden; paa Adv. CNVT EX D. paa Rev. ..... I ROS.

Prægningen af denne Mynt er mislykket og Indſkriften paa Rev. derved ſaa forſtyrret, at Myntmeſterens Navn ikke er at udbringe; det er læſt og ſtukket aldeles vilkaarlig paa Kobberet i Myntværket.

++ 32. En anden med: CNVT REX I. og ALFVART I RE.

33. En lig, men paa Rev. ALFVART I REC eller REG.

++ XXXII. En ligedan.

Juſtr. *Frost.*

++ XXXIII. En anden lidt forſkjellig i Præg og med CNVT REX. paa Adv.

Hr. *Timm.*

+ 34. (18) En anden med: CNVT REX I. og ALFVORD I R. (2 Stykker).

35. En lig, men paa Rev. ALFVORD I RI.

++ XXXIV. En lig, men paa Adv. Bogſtavet I. bag Hovedet.

Cancr. *Thomsen.*

++ XXXV. En anden, men Bogſtavet I. paa Adv. foran Hovedet, og paa Rev. ALFVORD I RII.

Geheimr. *Bülow.*

Om Mynterne, No. 32. og følgende, ere fra ſamme Stad ſom alle de foregaaende, nemlig Roeskilde, er noget tvivlſomt; den nye og ſandſynligen, ſkjöndt forſkjellig ſkreven, ſelvſamme Myntmeſter paa dem alle kunde beſtyrke denne Tvivl. Det blev da rimeligen Ringſted, ſom maatte antages til Myntſtad for diſſe Mynter. Imidlertid kan man ogſaa gjerne troe, at Roeskilde har ſkullet være tilkjendegivet ved de afkortede Indſkrifter, og at den utydelige Maade, Staden ſkrives paa, er at tilſkrive Skjödeslöshed eller et Indfald af Myntmeſteren.

+ 36. (11) En anden med: CNVT REX og ATSVR I SLAN. (2 Stykker).

+ 37. (14) En lig, men paa Adv. CNVT REX I.

+ 38. (15) En lig, men paa Adv. ENVT REX D. (2 Stykker).

+ 39. (16) En anden med: ENVT REX og ATSVR I SLA. (2 Stykker).

40. (T. 2) En anden næſten ligedan.

41. En anden med ENVT REX D. og ATSVR I SLA + I.

Ved Skjödeslöshed af Myntſkjæreren er den Streg, ſom formodentlig har ſkullet antyde Bogſtavet N. i Slan., kommet bag efter iſtedetfor foran Korſet.

XXXVI. En anden med: ENVT REX D og RINGVLF I.. L.

Hr. *Schubart.*

Det ſidſte Bogſtav paa Rev. ſynes at være et L. og et Bogſtav foran at være udſlidt; er dette ſaa, har det udfaldne Bogſtav formodentlig været et S. Det er imidlertid uviſt, om ikke det ſidſte Bogſtav er et i Prægningen forſtyrret R., og Mynten ſaaledes at henföre til de lignende Mynter fra Roeskilde, ſom ovenfor ere anförte.

42. En anden med ENVT REX I. og MANNI I SLI.

++ 43. En anden men paa Adv. ENVT REX DA.

++ 44. En anden med ENVT REX og ÐVRBERN I SLACE eller SLAGE.

Diſſe Mynter fra n. 36. ere ſikkert for ſtörſtedelen om ikke alle fra Slangerup; om nogle, og da iſær den ſidſte, kunne være fra Slagelſe, er vel ikke umueligt, men dog ikke nödvendigt at antage.

B. *Mynter uden Billede, med et lidet Kors paa begge Sider; alle formeentlig fra Lund i Skaane.*

45. ĐNVT REX DA. Paa Midten et lidet Kors, deromkring fire Halvmaaner vedhængte den indre Kreds paa Mynten.

ALVOLD I LVI. Et lidet Kors paa Midten af Mynten.

XXXVII. En anden med: ĐNVT REX D. og ALF VOLD I L.

Etatsr. *Thorlacius.*

* + 46. (34) En anden med: ĐNVT REX DA. og ALF VOLD I LV.

Langebeks Tegninger fra hans egen Samling.

++ 47. (T. 19) En anden med: ĐNVT REX (en Zirat eller et Myntteqn) N. og API (Zirat) I LVD (Zirat) NI.

++ XXXVIII. En anden med: ĐNVT REX DA. og API I LVNDI.

Geheimr. *Bülow.*

Denne fidſie Mynt viſer den rette Læsning af foregaaende, nemlig Avi i Ludni for Lundi, og at de imellem Bogſtaverne, formodentlig til at udfylde Pladſen, anbragte Tegn ikke ere Bogſtaver, hvorfor de ere tagne af Udgiverne af Tillægget, der paa anförte Sted læſe paa Mynten: Ariod i Lun-ni. Mærkelig er Brugen paa denne Mynt af det Angelſachſiſke V. ligeſom paa Mynten n. XXVI ovenfor. Navnet er forreſten ſikkert Avi, hvilket ogſaa findes paa Runeſtene. See Olai Verelii Herauds- og Boſa-Saga. Upsal. 1666. 8.

XXXIX. En anden med: CNVT REX D og AƧFRD I LV.

Samme.

XXXX. En anden med: CNVT REX DI og AƧFERD I LVI.

Hr. *Alberts.*

* + 48. (35) En anden med: CNVT REX DAN og ATSOR I LVNI.

Hr. *Schubart.*

XXXXI. En lig, men paa Adv. CNVT REX I.

Juſtr. *Froſt.*

XXXXII. En anden med: CNVT REX DI og ATSOR I LVN.

Geheimr. *Bülow.*

XXXXIII. En anden med: CNVT REX D. og BALI I LVND.

Hr. *Schubart.*

Ogſaa Navnet *Bali* forekommer i anförte Skrift af *Verelius* og formodes at være det ſamme, ſom i Forbindelſe med Navnet *Asur* forekommer paa Mynter af K. *Magnus.*

XXXXIV. En anden med CNVT REX DA og BIORN I LVI.

Geheimr. *Bülow.*

49. (T. 28) En anden med: CNVT REX DANO og BIORN I LVNDIIII.

Det förſte Bogſtav paa Rev. er utydeligt og det fjerde ikke heller redt, dog ſynes det angivne Navn rimeligen deraf at kunne udbringes.

XXXXV. En anden med: ENVT REX II. og ENV I LVN.

Cancr. *Thomsen.*

XXXXVI. En anden med: ENVT REX (Zirat) I DI og EASTMVN I L.

Geheimr. *Bülow.*

Den angivne Zirat i Adverſens Indſkritt er den ſamme ſom paa Mynten No. 47 ovenfor.

50. (T. 24) En anden med: ENVT REX I D. og .ASTMVN I LVI.

Mynten er aldeles urigtig læſt paa det anförte Sted i Myntværket.

XXXXVII. En anden med: ENVT REX I og EAST MVND I.

Hr. *Timm.*

51. En anden med: .ENVT REX (Zirat) IN. og EAST MVND. (Zirat) II.

Samme Tegn eller Zirat ſom paa n. 47 ovenfor.

XXXXVIII. En anden med: ENVT REX I DI. og ESATMN LVI.

Hr. *Timm.*

Navnet paa Rev. er ved Omſætning og Udeladelſer utydeligt, men har formodentlig ſkullet være det ſamme ſom paa foregaaende Mynter.

52. (T. 30. lit. o). En anden med: CNVT REX DAI og ESTMVND ILVN.

53. En anden med: CNVT REX og FADI I LVNI.

XXXXIX. En lig, men paa Adv. CNVT REX I DA.

Hr. *Schubart.*

L. En anden, men paa Adv. CNVT REX II.

Geheimr. *Bülow.*

LI. En anden med: CNVT REX DI. og FADI I LVN.

Samme.

LII. En lig, men paa Rev. FAÐI I LVNDI.

Samme.

++ 54. (T. 20). En anden med: CNVT REX D. og FATI I LVNI; överſt og nederſt paa Rev. et Kors.

LIII. En anden med: CNVT REX DI og FATI I LVNDI.

Geheimr. *Bülow.*

++ 55. (T. 25) En anden med: CNVT II R DN. og FARMAN I L.

Mynten er af flet Arbeide, og Indſkriften iſær paa Adv. ured og utydelig.

56. (T. 21) En anden med: CNVT REX og GARFIN I L.

LIV. En lig, men paa Adv. CNVT REX I.

Juſtr. *Froſt.*

57. En lig, men paa Rev. GARFIN I LV.

LV. En ligedan, men mindre og lettere.

Juſtr. *Froſt.*

Diſſe tre foregaaende Mynter, hvoraf dog ingen ſynes at være ved Slid ſynderlig forandret i Vægt, ere heri saa forſkjellige fra hverandre, at n. 57. veier omtr. 293 Richtpf.; n. LIV. omtr. 270, og n. LV. omtr. 184; hvilken Forſkjellighed ved flere af denne Konges Mynter finder Sted, og hvoraf man maaſkee kunde ſlutte, at de have været ſlagne til forſkjellig Værd.

LVI. En anden med: ENVT REX . . og GARFIN I LVI.

Gaheimr. *Bülow.*

LVII. En anden med: ENVT REX D . . og GARFIN I LVN.

Samme.

LVIII. En anden med: ENVT REX DA og GODVINE I.

Samme.

58. (T. 22) En anden med: ENVT REX DI og GODVINE I LV.

LIX. En næſten ligedan.

Hr. *Schubart.*

+ 59. (41) En anden med: ENVT REX I . I. og GODVINE I LVN.

LX. En anden med. ENVT REX DAN og GODVINE I LVNDI.

Cancr. *Thomsen.*

60. (T. 23) En anden med: ENVT REX DI og GRINCIL I LVI.

++ LXI. En anden med: CNVT REX I (Zirat) I og HACVN (Zirat) I LVN.

Cancr. *Thomsen.*

Det er ſamme Zirat eller Tegn her findes ſom paa Mynten n. 47 og fl. ovenfor.

++ LXII. En anden med: CNVT REX DA og HALDEN I TV.

Geheimr. *Bülow.*

TV formodentlig blot en Feiltagelſe for LV, at nemlig Bogſtavet L er vendt eller ſkaaret forkert. Navnet paa Myntmeſteren er rimeligen det bekjendte Halfdan.

* + 61. (33) En anden med: CNVT REX DA og INGI I LVNDI.

Langebeks Tegninger fra Prof. *Schönning.*

62. (T. 27) En anden med: CNVT REX DAN og INGI MVND I L.

LXIII. En anden med: CNVT REX DANO og INGI MVND I LVND.

Cancr. *Thomsen.*

* + 63. (37) En anden med: CNVT REX DANOR og LIO FVINE I LI.

Langebeks Tegninger fra Prof. *Schönning.*

LXIV. En anden med: CNVT REX DI og LIOFVINE I L.

Hr. *Timm.*

++ 64. En anden med: CNVT REX D.. og . . FVIN (et Tegn) I LVN.

De afflidte Bogſtaver paa Rev. ere formodentlig LE. Tegnet, ſom her forekommer, ligner det paa Knud d. Stores Mynter, der, undertiden ſat alene, undertiden tilföiet et M, troes at ſkulle betyde Monetarius.

* + 65. (3o) En anden med: ENVT REX D. og MAN I LVND.

Langebeks Tegninger fra hans egen Samling.

LXV. En anden med: ENV'T REX I D og MAN I LVNI.

Juſtr. *Weinvich.*

66. (T. 26) En anden med: ENVT REX DAI og MAN I LVNDI I.

LXVI. En anden, men paa Adv. ENVT REX DANO.

Geheimr. *Bülow.*

+ 67. (56) En anden med: ENVT REX DANOR og OÐBIORN I L.

Samme.

LXVII. En lig, men paa Rev. OÐBIORN I LVNDI.

Geheimr. *Bülow.*

+ 68. (4o) En anden med: ENVT REX D og OÐBIORN I LV.

69. (T. 16) En anden med: ENVT REX DA og OTER I LVNDI.

LXVIII. En anden med: ENVT REX D. og ÐORᔕTEIN I L.

Geheimr. *Bülow.*

70. (T. 25) En anden med: CNVT REX DA og ÐVR STEIN I.

LXVIIII. En anden med: CNVT REX I. og ÐVRGOT I LVN.

Geheimr. *Bülow.*

LXX. En anden med: CNVT REX DI og ÐVRGOT I LV.

Samme.

*+71. (31. 32) En anden med: CNVT REX DI og ÐVRKIL I LV.

Hr. *Schubart* og Etatsr. *Thorlacius.*

LXXI. En lig, men paa hvis Adv. I CNVT REX.

Juſtr. *Weinvich.*

Stregen, ſom her ſtaaer efter Korſet og lige foran CNVT., har formodentlig ſkullet ſtaae foran Korſet for at antyde et D.

LXXII. En anden lidet forſkjellig.

Geheimr. *Bülow.*

72. (T. 17) En anden med: CNVT REX DI og ÐVRKIL I LVN.

LXXIII. En lig, men paa Adv. CNVT REX DII.

Hr. *Schubart.*

LXXIV. En lig, men paa Adv. CNVT REX DA.

Canor. *Thomsen.*

LXXV. En anden med: ENVT REX I og ÐVRKIL I LVNI.

Geheimr. *Bülow.*

++ 73. (T. 18) En anden med: ENVT REX II og ÐVRKL I LVNNE.

Korſene paa denne Mynt; iſær det paa Adv., ere noget ſtörre end ſædvanligt.

LXXVI. En anden med: ENVT REX DI og TOCI I LVND.

Cancr. *Thomsen.*

74. En anden med: ENVT REX IN og TOCI I LVIDI.

75. (T. 30. lit. p.) En lig, men paa Rev. TOCI I LVNDII.

76. En anden med: ENVT REX I og TOKI I LVNI.

Ligedanne hos Juſtr. *Froſt* og Hr. *Timm.*

LXXVII. En anden med: ENVT REX I og VLKIL I LVNI.

Geheimr. *Bülow.*

LXXVIII. En lig, men paa Rev. VLKIL I LVNDI.

Samme.

LXXIX. En anden med: ENVT REX DANI og VLF KIL I LVNI.

Hr. *Schubart.*

77. En anden med: ENVT REX I DN. og .... I LVI.

++78. (T. 29) ENVT REX DA. Paa Midten et lidet Kors.
EFVNEI I I LVNII. Paa Midten et lidet Kors, og Halvmaaner ved den indre Ring, ſom paa Adv. af foregaaende Mynter.

LXXX. En aldeles ligedan.

Hr. *Schubart.*

Navnet paa denne Mynts Rev. formodes at ſkulle være Elfvine; den er forreſten mærkelig derved, at den imod den ellers beſtandige Sædvane forvexler Advers- og Revers-Præget.

LXXXI (T. 30 lit. b.) En Mynt af den ſædvanlige Form, men paa Adv. ENVT REX DA. paa Rev. ALGER I BVRH. I.

Geheimr. *Bülow.*

Hvad Myntſtad her har ſkullet være tilkjendegivet, er meget uviſt; kan den ikke, ſom vel er noget vanſkeligt, antages at være Lund, gjör denne Mynt den eneſte Undtagelſe fra den ellers almindelige Regel, at alle Mynter af den Form ere fra denne Myntſtad.

C. *Mynter med andre Præg end foregaaende; fra forskjellige Stæder.*

*+79. (38) ENVT REX. En Helgen ſtaaende med Ring eller Glorie om Hovedet, holdende med höire Haand en Biſpeſtav ved venſtre Side.
RAINERE I LVN. Et Kors af fire Blade eller aflange Skjolde, med en Kugle i Midten omgivet af to ſmaae Ringe.

Langebeks Tegninger fra Prof. *Schönning.*

*+80. (39) En lig, men paa Rev. IEIΓVINE I I. maaſkee for ÆLFVINE I L.

Sammeſteds, fra Hr. *Reiersen* i Ringſted.

Prægene paa diſſe Mynter ere meget lige nogle af *Harald Heins*, kuns at Helgenen paa diſſe holder Biſpeſtaven med h. Haand ved v. Side, paa hine derimod med v. Haand ved h. Side. Hvor diſſe to Mynter nu ere, vides ikke.

++81. (T. 30) ENVT REX II. En lidt udſveifet Firkant med tre Kugler paa Spidſerne, inden i hvilken et lidet dobbelt Kors med en Kugle i Midten.

VLGER I OÐEN. Paa Midten et lidet Kors.

Da Mynten paa det anförte Sted ikke er godt afbildet, tilföies heraf en nye og nöiagtig Afbildning.

LXXXII. En anden, men paa Adv. ENVT REX I. paa Rev. VLGER I OÐE.

Caner. *Thomsen.*

Diſſe höiſt ſjeldne og ſikkert i Odenſe ſlagne Mynter viſe, at dog ogſaa paa andre Steder, end i Lund og i de Sjællandſke Kjöbſtæder, ere Mynter ſlagne under denne Konge.

*+82. (33 i *Harald Hein*) SVEIN. Et modvendt Bryſtbillede med en Ring, ſom det ſynes, om Hovedet og en Biſpeſtav i höire Haand.

SIBBI I ROSC. Paa Midten et lidet Kors.

Langebeks Tegninger fra Prof. *Schönning.*

Udgiverne af Myntværket troe, ſom vi mene rigtigen, at finde paa denne Mynt Billedet af den *Svend Nor-*

bagge, der ſad paa Roeskilde Biſpeſtoel fra 1076-88. Den kan altſaa ligeſaavel henföres til *Knud den Hellige* ſom til *Harald Hein;* men vi troe det rigtigere at henföre den til denne ſidſte, baade fordi dette ſtemmer bedre med denne Konges bekjendte Hengivenhed til den gejſtlige Stand og de denne af ham tillagte Fortrin og Rettigheder, ſom ogſaa fordi Mynter med dette Revers-Præg, ja endog med ſamme Myntmeſters Navn fra ſamme Bye ere ſædvanlige under denne Konge. See n. 25. fölg. ovenfor.

KNUD DEN HELLIGE.

A

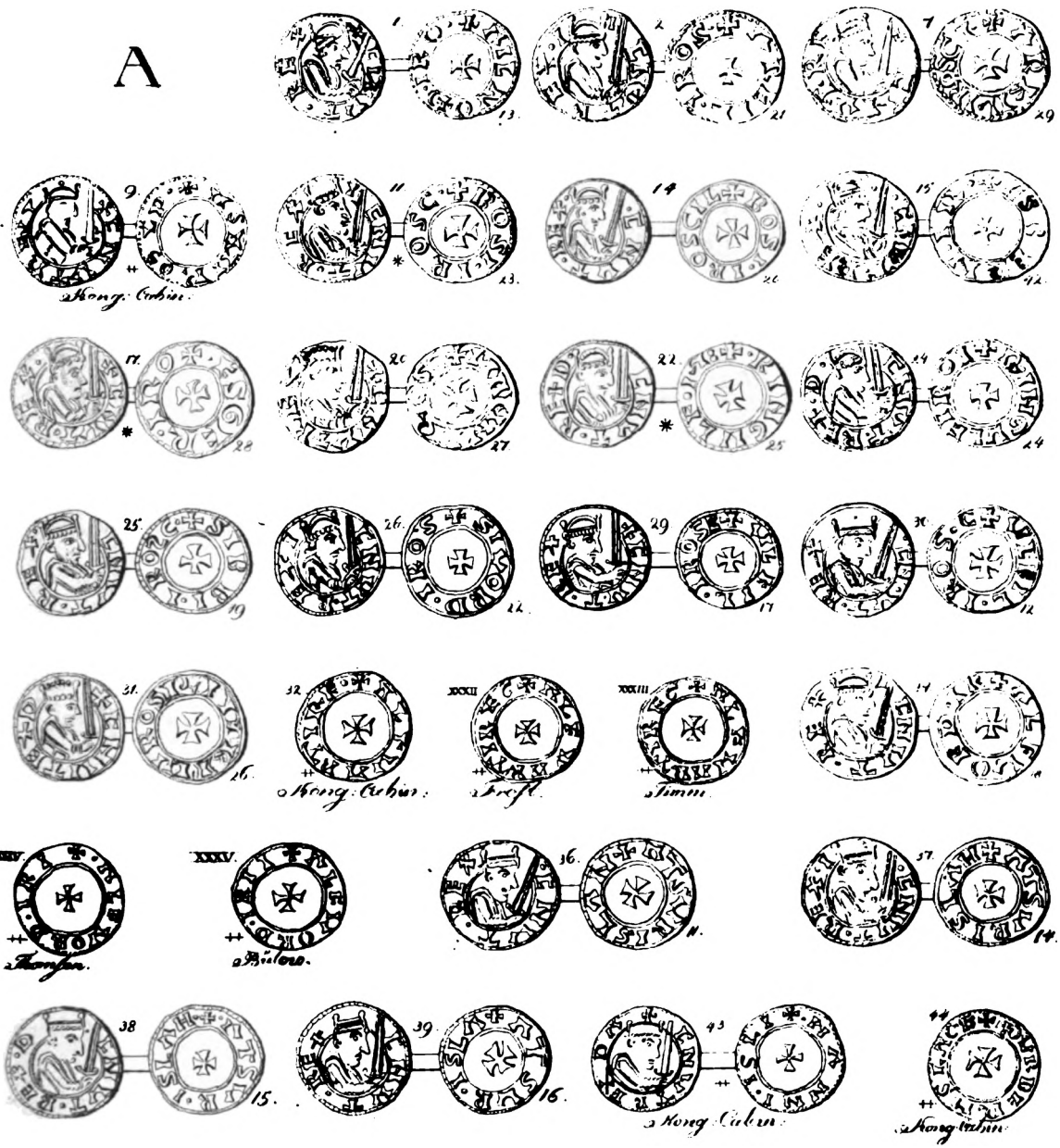

KNUD DEN HELLIGE.

B.

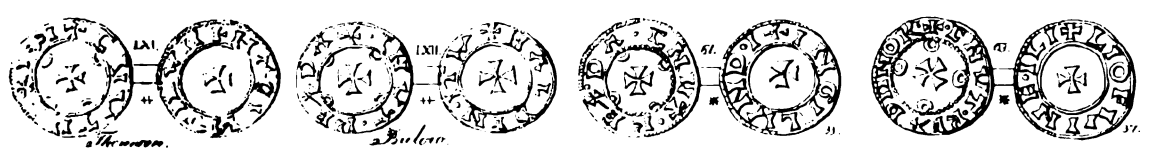

C.